

13

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Skanderborg, den 8. september 2010.
cv

DANVA høringssvar vedrørende handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten

Dansk Vand- og Spildevandsforening, DANVA, takker for modtagelsen af høringsmateriale (jeres j. nr. BLS-415-00070).

DANVA's bemærkninger til planen er i det følgende delt op i dels nogle generelle bemærkninger om planen dels i specifikke bemærkninger til de enkelte initiativer.

Generelle bemærkninger

DANVA vil først udtrykke glæde over, at der er blevet fremlagt en samlet plan for at sikre, at vandsektoren også i fremtiden kan levere vand af høj kvalitet til forbrugerne.

Overordnet er det dog vores opfattelse, at planen på en del punkter har mere karakter af hensigts erklæring end af en egentlig plan. Først og fremmest mangler der mål for de enkelte initiativer. For eksempel er vi vel alle interesseret i en mere sikker drikkevandsforsyning, men en egentlig plan bør indeholde et målbart mål, så man kan vurdere, hvorvidt man har nået det ønskede resultat. Endvidere bør planen også indeholde en beskrivelse og prioritering af de påtænkte virkemidler. Forslaget til handlingsplan indeholder initiativer til at iværksætte en indsats i perioden 2010 til 2012, men der er i den korte planperiode ingen datoer for, hvornår de enkelte initiativer skal have nået deres mål. For mange af de foreslåede initiativer synes det vanskeligt at realisere målene inden for planperioden. Alt i alt er det derfor meget vanskeligt fremover at evaluere om planen har haft den ønskede effekt.

Med den øgede fokus på ressourceanvendelsen i sektoren havde det været ønskeligt, at der i planen var givet overslag over de økonomiske konsekvenser for forsyningerne og hvorvidt de nødvendige ressourcer er til stede i såvel forsyninger som i de involverede myndigheder til at realisere intentionerne i planen. Herunder må der være special fokus

på, at prisloftet ikke forhindrer realiseringen af de i planen nævnte tiltag, hvilket desværre ikke er den erfaring, der er indhentet fra de første prisloft.

En stor udfordring for vandforsyningerne i de kommende år er tilpasning til klimaændringer. Ændrede nedbørsforhold vil øge risikoen for udvaskning af miljøfremmede stoffer til grundvandet og risiko for oversvømmelser af boringer. Øgede temperaturer vil direkte kunne aflæses i højere temperaturer på ledningsnettet og indirekte i form af ændret arealanvendelse med nye og mere pesticidkrævende afgrøder. Der burde derfor også have været fokus på disse udfordringer i handlingsplanen.

Flere af initiativerne i planen er allerede planlagte initiativer – i denne forbindelse er det vigtigt, at planen ikke forsinker væsentlige tiltag, der allerede er igangsat.

Planen lægger op til øget anvendelse af behandling af grundvand til drikkevandsformål. Her savner vi på trods af et vist behov for en mere smidig anvendelse af tilladelse til videregående vandbehandling en klar tilkendegivelse af, at man stadig som udgangspunkt vil basere drikkevandsforsyningen på uforurenede grundvand, således at videregående vandbehandling kun anvendes i situationer, hvor det ikke er muligt at finde den nødvendige uforurenede ressource. I denne forbindelse kunne man med fordel søge en afklaring af terminologien på området, idet begreberne simpel og videregående vandbehandling ikke entydigt dækker området.

Sommerens episoder med bakteriologiske problemer i flere forsyninger har rettet fokus på en række væsentlige problemstillinger vedrørende rentvandstanke. Vi vil derfor foreslå, at disse problemstillinger tilføjes som et selvstændigt initiativ til planen. I initiativet bør indgå afdækning af forhold vedrørende indretning og design, materialevalg, rengøring, vedligeholdelse og kontrol med rentvandstanke.

Et væsentligt led i en øget fokus på drikkevandssikkerheden er højnelse af uddannelsesniveaulet på vandforsyningerne. Det er DANVA's opfattelse, at en formaliseret driftsoperatør og -leder uddannelse er en nødvendig del af en ambitiøs handlingsplan til sikring af det nødvendige uddannelsesniveau. Vi vil derfor foreslå, at dette indgår som et specifikt initiativ i planen.

I forbindelse med driftsforstyrrelser og kvalitetsproblemer oplever mange forsyninger, at kommunikationen til forbrugerne kan være vanskelig. Vi vil derfor foreslå, at der indledes en dialog mellem myndigheder, embedslægeinstitutionen og forsyningerne om, hvordan relevante budskaber kommunikerer hurtigt og klart forståeligt ud til forbrugerne. Denne dialog kunne eventuelt itages i Vandpanelet.

Endeligt vil vi gerne støtte en offensiv regulering på hele vandområdet, men vi vil også påpege, at vandforsyningsområdet ikke kan stå alene, men må samtænkes med spildevandsområdet. Tilsvarende gælder, at initiativer fra Miljøministeriet på drikkevandsområdet i mange tilfælde kræver planlægning på tværs af flere ministerier.

Specifikke bemærkninger

Vi vil det følgende give vore specifikke bemærkninger til de forskellige initiativer i handlingsplanen.

3.1 Grundvandsbeskyttelse skal forebygge drikkevandsproblemer

Styrket indsats mod problematisk brug af pesticider

DANVA støtter op om regeringens plan om at reducere den generelle belastning af grundvandet svarende til en reduktion af behandlingshyppigheden fra 2,5 til 1,7 i 2013. Vi kan dog ikke se, at de foreslåede initiativer skulle være i stand til at sikre den ønskede reduktion, der efter vores opfattelse kun kan opnås ved enten massive tilskudsordninger, en mangedobling af pesticidafgiften eller ved en tvungen kvoterordning. Hvis formålet med reduktionen især skulle være at sikre grundvandet, så ville det være formålstjenligt at målrette indsatsen mod indvindingsområder og Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD).

I handlingsplanen påpeges, at godkendelsesordningen har fjernet langt den største del af de grundvandsstruende pesticider fra markedet. DANVA er af den opfattelse, at selv om mange af de grundvandsstruende pesticider er blevet udfaset, så viser resultaterne, at andelen af fund af godkendte pesticider over grænseværdien i boringskontrollen er stærkt stigende. Tallet er steget fra 0,3 % i 2005 til 1,2 % i 2008. Endvidere er det et stort problem, at der sælges stoffer, som vandforsyningerne ikke kan monitorere på grund af manglende analysemuligheder. For at kunne følge udviklingen på området bør der udover et krav om kommercielle analysemuligheder for alle godkendte stoffer og relevante nedbrydningsprodukter også ske en løbende revision af bilagslisten til boringskontrolvejledningen. Denne er senest revideret i 1998 på trods af gentagne henvendelser fra vandsektoren.

Udlægning af 25 m Sprøjtefri zoner om almene vandboringer

Miljøbeskyttelsesloven ændres efter forslaget således at der rundt om indvindingsboringer til almene vandforsyningsanlæg udlægges en 25 meter sprøjtefri zone, hvor al erhvervsmaessig og offentlig anvendelse af pesticider er forbudt. Miljøministeriet har fremført, at undersøgelsen af private brønde og boringer viser, at en 25 meters zoner er tilstrækkelig til at sikre boringeres nærområder mod forurening med pesticider. Efter vores opfattelse kan man ikke bruge denne undersøgelse til at konkludere noget om beskyttelsen af vandværkers boringer, da der er tale om vidt forskellige indvindingsforhold, herunder dybde og indvindingsmængde. DANVA's opfattelse er efterfølgende understøttet af GEUS, der stod bag undersøgelsen.

Forslaget er naturligvis bedre end den nuværende tilstand, hvor der normalt kun udlægges en 10 meter fysisk beskyttelseszone rundt om boringerne, men det er vores opfattelse, at forslaget kun giver de allermindste forsyninger den nødvendige beskyttelse af boringeres nærområder. Konsekvensen af forslaget er derfor, at vi også fremover vil se en unødvendig forurening af boringer til drikkevandsformål.

I stedet burde man efter vores opfattelse udlægge obligatoriske boringsnære beskyttelsesområder som beskrevet i Miljøstyrelsens BNBO-vejledning fra 2007 med fuld kompensations til de berørte erhvervsdrivende. DANVA anslår, at udlægning af obligatoriske boringsnære beskyttelsesområder kan gennemføres for 20 – 40 mio. i årlige omkostninger til de berørte erhvervsdrivende. Denne løsning ville give den nødvendige øgede fremadrettede beskyttelse af vores vandforsyning mod pesticidforurening. Foreningen er af den opfattelse at udgifterne til denne beskyttelse vil være en god samfundsøkonomisk investering.

I øvrigt må vi henvise til vores høringssvar vedrørende Grøn Vækst.

Flere begrænsninger i arealanvendelsen

Der henvises i handlingsplanen til Rammedirektivet om bæredygtig anvendelse af pesticider. Som der også påpeges i høringmaterialet er 25m beskyttelseszonen kun en delvis implementering af direktivet, hvilket burde være endnu et argument for straks at få udlagt Boringsnære Beskyttelsesområdet.

Oprensning af forurenede grunde, hvor der er drikkevandsinteresser

Oprensning af forurenede grunde er et vigtigt element til sikring mod forurening fra punktkilder. Vi savner dog, at regionerne styrker indsatsen mod pesticidforurening fra punktkilder i det åbne land. Flere undersøgelser har godtgjort, at sprøjtepladser, gårdspladser m.m. ofte er en lige så stor trussel mod grundvandet som f.eks. gamle rensningsgrunde, hvorfor regionerne burde fokusere på disse trusler.

Grundvandskortlægning og indsatsplaner

DANVA savner henvisning til et centralt element i grundvandsbeskyttelsen, idet der ikke nævnes noget om pesticidsårbare arealer. Indsatsplanlægningen i Danmark er bygget op om udpegning og beskyttelse af sårbare indvindingsområder, som det kendes fra nitratområdet. Derfor blev der igangsat et projekt til afdækning af det nødvendige grundlag til at udpege sårbare sand- og lerjorde. Sanddelen blev allerede afleveret i 2005 og lerdelen har været afsluttet i næsten et år uden offentliggørelse af den afsluttende rapport. Som vi tidligere har påpeget, så er vi uforstående overfor, at man ikke vil anvende resultaterne fra KUPA-projektet til at beskytte sårbare arealer.

3.2 Gennemtænkt vandplanlægning

Vandplaner og kommunale handleplaner

Her kan vi henvise til vores høringssvar til Grøn Vækst.

Principper for prioritering af grundvandsressourcen

Vi savner en præcisering af, at den hidtidige prioritering fortsat er gældende – altså første prioritet til vandforsyning, dernæst naturhensyn og endelig andre vandanvendelser.

Klar sammenhæng mellem vandplaner og vandindvindingstilladelser

Med udsigt til endnu en udsættelse af høringen af vandplanerne fortsætter problemerne for forsyninger med behov for en afklaring af deres fremtidige vandindvinding. For visse forsyninger har denne usikkerhed stået på i en årrække.

Grundvandshensyn i planlægningen

Sammenhæng mellem planlægning og grundvandsbeskyttelse er vigtig for at sikre en effektiv beskyttelse. Det er derfor vigtigt, at myndighederne får tilstrækkelige midler til at sikre denne. Som et eksempel kan nævnes mulighed for inddragelse af den nødvendige grundvandsbeskyttelse i lokalplaner.

Retningslinjer for avanceret vandbehandling

DANVA ser frem til retningslinjer for vandbehandling, således at der sikres en ensartet og smidig behandling af ansøgninger fra de vandforsyninger, der har behov for avanceret vandbehandling.

Mere viden om besparelse ved regnvand

Regnvandsanlæg kan i mange tilfælde medvirke til på fornuftig vis at reducere vandforbruget og formindske problemerne med ekstreme nedbørshændelser i byer. Der er dog en række ukendte forhold ved indførelse af regnvandsanlæg. Foreningen ser derfor frem til en afdækning af specielt forholdene om økonomi og risiko for forurening af drikkevandet i såvel de enkelte husstande som på ledningsnettet.

Vi savner en forholden til anvendelsespotentialet for sekundavand ud fra kvalitetskriterier til vandet set i forhold til anvendelsesformer og altså ikke afgrænset til, om der kun er tale om regnvand. Der bør derfor opstilles kvalitetskriterier for sekundavand (regnvand, spildevand, drænvand, forurenede grundvand, ved grundvandssænkninger mv.) med en kobling til anvendelsesformer, hvor de sundhedsmæssige og miljømæssige forhold er belyst.

3.3 Mere sikker drikkevandsforsyning

Fremadrettet kvalitetssikring af data i den nationale drikkevandsdatabase - Jupiter-databasen

DANVA ser frem til, at indberetning og drift af Jupiter kommer til at fungere optimalt for såvel indberetning som drift. Til dato har der været problemer med, at datakvaliteten har været svingende, og det har været svært at anvende de indberettede data optimalt. Et specielt problem har været, at data fejlagtigt godkendt af kommunen er meget vanskelig at ændre efterfølgende. Forsyningerne bør derfor også have mulighed for at medvirke til godkendelse af data.

Nye og tidssvarende krav til indretning af vandværker og ledningsnet

Foreningen hilser den tiltrængte revision af normerne for vandforsyningsanlæg velkommen og vi ser frem til at blive inddraget i arbejdet.

Færre forureninger på små, private vandforsyninger

Forebyggelse af forureninger i små private vandforsyninger kan afhjælpes ved en øget informationsindsats overfor ejerne, men informationen bør følges op at øget tilsyn for at få det maksimale udbytte af indsatsen.

Mere viden om UV-behandling som sikkerhedsbarriere

Fra vandforsyningsside er det blevet fremført, at en yderligere sikkerhedsbarriere kunne være ønskelig. Man skal dog i forhold til den annoncerede undersøgelse af fordele og ulemper være opmærksom på, at en indirekte konsekvens af at indføre en sådan hygiejnisk barriere kan være, at der slækkes på ofte omkostningstunge tiltag som eksempelvis utætte tage eller beholderanlæg, der kan medføre en forringet drikkevandskvalitet. Det er derfor væsentligt, at UV ikke tages i anvendelse for at løse erkendte drikkevandsproblemer.

Påvirkning af drikkevandskvaliteten grundet materialer

DANVA ser frem til en vejledning på området, men som nævnt i det generelle afsnit, så savner vi også her en konkret beskrivelse af projektet herunder, hvem der skal stå for arbejdet og hvornår vejledningen skal være færdig.

Indførelse af ledelsessystemer på vandforsyningerne

Der stilles løbende øgede krav til dokumentation af kvalitet og proces gennem kvalitetsstyringssystemer. Dette gælder også for vandsektoren, hvor enkelte vandforsyninger har etableret ledelsessystemer med fokus på drikkevandskvalitet – eksempelvis med udgangspunkt i systemet "Dokumenteret drikkevandssikkerhed" (DDS).

Efter vores opfattelse bør DDS ikke begrænses til vandværk, beholderanlæg og ledningsnet, men også omfatte trusler mod grundvandet i indvindingsområdet og hos forbrugere, der kan udsætte ledningsnettet for alvorlig forurening. De sidstnævnte kritiske installationer (industri, landbrug, etc.) bør derfor være omfattet af en skorstensfejerordning, hvor et periodisk besøg kontrollerer vandinstallationernes tilstand og indretning.

I takt med at kravene til dokumentation øges, og at f.eks. DDS gøres obligatorisk, er det meget vigtigt, at der følger ressourcer med, så det er muligt at iværksætte de tiltag, der findes væsentlige/nødvendige på den enkelte vandforsyning. Anvendelse af ressourcer til kvalitetsstyring og sikring bør derfor ikke være begrænset af vandsektorlovens prisloft.

Det nævnes i handlingsplanen, at det skal afklares hvorvidt de driftsansvarlige på vandværkerne skal gennemføre et mere formelt uddannelsesforløb. Som nævnt under de generelle bemærkninger mener DANVA, at der er behov for en egentlig driftsleder og driftsoperatøruddannelse for at sikre den nødvendige ekspertise til på alle niveauer at gennemføre intentionerne i DDS.

Blødgøring af drikkevandet

Vi hilser udredningsarbejdet, der foregår i sker i samarbejde mellem By- og Landskabsstyrelsen og DANVA velkomment og ser frem til en afdækning af mulige besparel-

ser og mindsket ressourceforbrug i såvel vandforsyninger som i de private vandinstallationer ved en optimering af drikkevandets hårdhed.

3.4 Systematisk kommunalt tilsyn

Bedre og mere ensartet tilsyn i hele landet

Vi er noget tvivlende over, hvorvidt det kommunale tilsyn vil blive bedre, blot fordi man laver en informationskampagne, tjeklister og kommer med anbefalinger om tilsynets hyppighed. Problemstillingen omkring det manglende kommunale tilsyn er ikke ny og handler vel mest af alt om manglende personale og økonomiske ressourcer samt politisk prioritering – på Christiansborg og lokalt. Som et eksempel kan nævnes sommerens forureningshændelser, der har bragt fokus på beholderanlæg.

Informationsindsats til kommunerne

Her mangler vi igen en tidsplan for revisionen af tilsynsbekendtgørelsen.

Hurtigere underretning af vandværker og kommune ved forurening

Det er meget vigtigt for såvel vandforsyning som borger, at der sker en hurtig information ved forurening. Vi er derfor glade for den lovede ændring af drikkevandsbekendtgørelsen, men vi savner igen en tidsplan for revisionen.

Kvalitetssikring af prøvetagning og vandanalyser

Vandforsyningerne kan ikke leve med usikkerhed for så vidt angår kvaliteten af de udførte analyser og støtter derfor en udredning på området. Der lægges op til, at arbejdet udelukkende skal foregå mellem IBLST og IDANAK/laboratorierne, men vi mener, at det er nødvendigt, at vandforsyningerne inddrages i arbejdet.

3.5 Mere borgerinddragelse på vandområdet

Nye tilbud skal fortælle borgerne om deres lokale drikkevand

Det er i dag den enkelte vandforsyning, der har pligt til at informere om det lokale drikkevand. Det vil dog være formålstjenligt, om der centralt kunne findes informationer om landets vandforsyninger. Vi vil derfor gerne medvirke til at afdække, hvordan man skaffer den relevante viden til forbrugerne. En smiley-ordning kan efter vores opfattelse ikke umiddelbart overføres til vandområdet, da forbrugerne ikke kan fravælge den lokale forsyning. Såfremt man udelukkende vælger at fokusere på den konstaterede drikkevandskvalitet, så risikerer man også at give forbrugerne en falsk tryghed, idet de bagved liggende analyser kan være forældede, ligesom forhold vedrørende indretning og vedligeholdelse af værk og ledningsnet kan påvirke risikoen for en uacceptabel drikkevandskvalitet.

Mere national information om det danske drikkevand

De seneste års debat om f.eks. pesticider og bakteritologi har vist, at det er meget vanskeligt at fremskaffe kvalitetssikrede oversigter over forhold vedrørende det danske drikkevand. Det er derfor positivt, at IBLST vil arbejde for mere national information på

området, men det er væsentligt, at der afsættes de nødvendige ressourcer for at sikre den nødvendige datakvalitet.

Ny årlig oversigt over kvalitet og forureninger

En årlig oversigt over forureninger hilses velkomment, men det er vigtigt, at vandforsyningerne inddrages i kvalitetssikringen af data på området.

Lokale og regionale vandsparekampagner

Vi er lidt usikre på, hvorvidt en erfaringsopsamling i sig selv vil bidrage væsentligt til flere vandsparekampagner. I stedet burde kræfterne bruges på at igangsætte projekter i de områder, hvor der er et dokumenteret behov.

3.6 Udvikling af vandteknologier

Aktuelle projekter om forurening af drikkevandet

Disse projekter er igangsat og er vel som sådant ikke et initiativ.

Nye projekter under Miljøteknologisk Handleplan

I disse afsnit er der forståelig fokus på, at der er brug for endnu mere innovation, men alene i form af miljø-teknologiske undersøgelser.

Efter DANVA's opfattelse omhandler innovation også ikke-tekniske løsninger, såsom grundvandsbeskyttelse. Det kan for eksempel være i form af forebyggende tiltag, såsom lysning af dyrkningsdeklaration samt tilsyn hermed, indgåelse af dyrkningsaftaler og samarbejde med kommunen – temaer som efter foreningens erfaring har krævet en konstruktiv og innovativ indsats.

Ny teknologiudviklingsfond

Teknologiudviklingsfonden er allerede igangsat og er vel som sådant ikke et initiativ.

Styrket vejledning om miljø- og energiledelse

Vi er meget glade for, at Miljøministeriet styrker vejledning på miljø- og energiledelsesområdet, men vi savner igen en tidsplan for indsatsen.

3.7 Offensiv fremtidig regulering

Gennemgang af lovgivningen – opfølgning på Vandsektorlov og Vandplanlægning

Der er stærkt behov for hurtigst muligt at få indledt arbejdet med opfølgningen på Vandsektorloven. Specielt er det nødvendigt at få aftaret, hvorledes de nødvendige indsatser for en fremtidsikring af drikkevandskvaliteten kan gennemføres under prisloftet. Det er derfor ikke vores opfattelse at "tidligst medio 2011" tager højde for udfordringerne på området. Vi vil derfor opfordre til, at arbejdet igangsættes hurtigst muligt.

Stærkt dansk engagement i revisionen af drikkevandsdirektivet

Det er positivt, at Danmark vil engagere sig aktivt i arbejdet med revisionen af drikkevandsdirektivet, og vi håber, at Miljøministeriet fremover vil tage aktivt del i de relevante arbejdsgrupper.

Dialog med branchen

Som ovenfor nævnt ser DANVA frem til, at Danmark vil engagere sig i revisionen af drikkevandsdirektivet, og vi indgår meget gerne i en dialog om specielt DDS og om parameterverdier.

4 Eksport af dansk vandteknologi og know how

Danmark har i dag en ikke uvæsentlig eksport af såvel tekniske løsninger som systemeksport på vandområdet. Danske vandforsyninger bidrager allerede til denne eksport og vil givet kunne bidrage til en styrkelse af området. Det kræver dog, at vandsektorloven ikke stiller sig hindrende for en ekspansion på området – blandt andet via regler om tilknyttede aktiviteter.

Venlig hilsen

Karin Larsen
DANVA

13A

Frimodt-Møller, Mette

Fra: Bergmann, Inger**Sendt:** 4. november 2010 10:08**Til:** Frimodt-Møller, Mette**Emne:** VS: Præciserende kommentarer til høringssvar om Drikkevandshandlingsplanen

Kære Mette

Tvf ifm handlingspanen og høringsvaret fra DANVA
Inger

Fra: Carl-Emil Larsen [mailto:cel@danva.dk]**Sendt:** 4. november 2010 09:14**Til:** Bergmann, Inger**Cc:** Claus Vangsgård**Emne:** Præciserende kommentarer til høringssvar om Drikkevandshandlingsplanen

Kære Inger Bergmann

DANVA er fra medlemsside blevet gjort opmærksom på, at vores høringssvar for så vidt angår UV-behandling af vand kan misforstås.

Som allerede meddelt telefonisk og fremført ved flere møder hos By- og Landskabsstyrelsen vil jeg gerne pointere, at DANVA er positiv overfor at kunne anvende en ekstra hygiejne barriere. Flere vandværker i Danmark er allerede i gang med projekter, der skal undersøge og optimere anvendelse af UV-behandling.

Med venlig hilsen

Carl-Emil Larsen
Direktør**DANVA**

Dansk Vand- og Spildevandsforening

Godthåbsvej 83

8660 Skanderborg

Telefon +45 7021 0055

Telefax +45 7021 0056

Telefon direkte +45 8793 3505

Email cel@danva.dk

Mobil +45 20338515

www.danva.dk

Undlad at printe, med mindre det er nødvendigt.

Husum den 8. september 2010

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

e-mail: blst@blst.dk

Drikkevandshandlingsplan – kommentarer til høring af udkast til handlingsplan

Miljøministeren har den 13. juli 2010 sendt udkast til "Handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten – 2010-2012" i høring med høringsfrist i dag.

Jeg tillader mig hermed at fremsende et par kommentarer til indholdet i handlingsplanen, eller måske snarere til nogle mangler som jeg finder vigtige med henblik på at sikre en grundvandskvalitet, der vedvarende kan danne grundlag for dansk drikkevand baseret på simpel rensning.

Jeg mener overordnet, at der i handlingsplanen mangler en strategi og plan for handlinger overfor den stigende oxidering af vores grundvandsmagasiner.

Grundvand, der ved simpel rensning kan anvendes til drikkevand af høj kvalitet, må nødvendigvis være af reduceret eller stærkt reduceret type. Kun disse typer af grundvand har et miljø, hvor såvel den bakteriologiske som den kemiske sammensætning medfører, at vandet ved simpel rensning har den kvalitet vi tilstræber for vort distributionssystem og forbrugssystem for drikkevand.

I Danmark oplever vi oftere og oftere problemer med drikkevandskvaliteten, der i nogen udstrækning knyttes til oxidering af vores grundvandsmagasiner. Det gælder både lokalt omkring enkelte boringer, og i større områder og kildepladser hvor udnyttelsen af grundvandet er høj. Hvor sulfidtrykket mindskes ses ofte problemer med nikkel, og når sulfidtrykket mindskes yderligere kan dette ske under mobilisering af mere tungtopløselige tungmetalsulfider.

Den reducerede eller stærkt reducerede grundvandstype har som udgangspunkt et meget lavt indhold af organisk kulstof, og potentialet for bakteriologisk vækst er derfor stærkt begrænset, og så har vandtypen et svagt til stærkt sulfidtryk, der hindrer mobilitet af de fleste tungmetaller. Til gengæld må vi så acceptere de opløste jern og mangan forbindelser, der som bekendt villigt fælder ud ved den simple vandbehandling.

Den oxiderede grundvandstype har derimod ofte et højere indhold af organisk kulstof, samt indhold af oxidationsmidler som ilt, nitrat og sulfat, der vil kunne medføre mikrobiologisk vækst og fremkomsten af ubehagelige stoffer. Tilligemed er indholdet af opløste jern og mangan forbindelser lavt, hvorfor medudfældning af svagt mobile tungmetaller bliver vanskelig.

Den rensning infiltrationsvandet gennemgår fra oxideret vand til reduceret vand bliver ikke udnyttet optimalt og til sikkerhed for godt drikkevand, når vi generelt oxiderer vort grundvand.

Og hvor kommer så denne oxidering fra?

Først og fremmest fra for kraftig udnyttelse af grundvandsressourcen generelt, men også fra alt for kraftig oppumpning kortvarigt, hvor man af og til støder på oppumpninger der sænker grundvandsstanden langt ned i kalken alene grundet i en alt for kraftig pumpedimensionering. "Den skal jo kunne klare levering af vand i tilfælde af brand!" lyder svaret nogle gange.

Dernæst er der en overordnet tendens til at samle vandforsyningerne – ikke blot organisatorisk, men også ved at nedlægge små vandforsyninger og etablere forsyningsledninger fra de større værker. Herved samles indvindingen i mindre områder hvor påvirkningen alt andet lige gøres større. Over tid vil dette potentielt medføre en oxidering af grundvandsmagasinet lokalt omkring indvindingerne.

Og endelig er der arealanvendelsen, der også bidrager til oxideringen af grundvandsmagasinerne.

I byerne fjernes store dele af infiltrationen gennem afledning af vand, hvorved der trænger ilt ned i de øvre jordlag. Dernæst fjernes muldrag og biologisk vækst, der leverer energien til den mikrobiologiske rensning ved vandets passage af jordlagene til grundvandsmagasinerne. Og der er stigende ønsker om at aflede regnvand/tagvand gennem faskiner udenom afløbssystemerne, hvilket vil skabe en vertikal korridor af oxiderede forhold ned gennem jorden. Dette vand indeholder slet ikke noget organisk stof til omsætning af ilt, nitrat og sulfat, og disse stoffer vil derfor næsten uhindret passere til grundvandsmagasinerne.

På landet ser vi et stigende pres på at udnytte energien i såvel biomasse (halm, træ) som i gylle og gødning. Denne udnyttelse af energien vil generelt medføre en reduceret mængde energi (organisk stof) til udbringning på markerne og dermed til fjernelse af oxiderede stoffer i infiltrationsvandet. Dette vil på sigt medføre en oxidering af grundvandsmagasinerne.

Samlet set vil den grundvandstype som vi i dag kender som et solidt og sikkert grundlag for vores drikkevandsforsyning komme under yderligere pres i de kommende år og årtier.

Så derfor:

Den udsendte handlingsplan har mange gode tiltag på den korte bane, men mangler handlinger der på den lange bane sikrer en grundvandskvalitet, der mindsker en tiltagende oxidering af grundvandsmagasinerne, og dermed behovet for rensning, styring og kontrol. Der bør arbejdes med en strategi og en palette af indsatser, der sikrer mod en tiltagende oxidering. Hvor indsatserne har lokal eller regional karakter bør disse indarbejdes i vandplanerne og de kommunale handlingsplaner, og hvor indsatserne er af mere generel karakter bør rammene indarbejdes i den overordnede regulering.

Med venlig hilsen

Kim Haagensen
Brovænget 3
2700 Brønshøj
e-mail: kim.haagensen@mail.dk

16

By- og Landskabsstyrelsen
blst@blst.dk

Høringssvar for udkast til handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten

Generelle bemærkninger

By- og Landskabsstyrelsen har sendt udkast til handlingsplan for forbedret vandkvalitet i høring. Overordnet fremstår handlingsplanen som let forståelig og tilgængelig med gode tanker om drikkevandsforsyningen i Danmark.

Generelt er det positivt at der implementeres en handlingsplan for at sikre drikkevandskvaliteten.

Handlingsplanen indeholder en række positive tiltag, der efter vores overbevisning kan bidrage til at gøre drikkevandssikkerheden større i Danmark.

Handlingsplanen er desuden relativt svag i forhold til grundvandsbeskyttende tiltag samtidigt med at den åbner op for en udvidelse af mulighederne for vandrensning, udvikling af vandteknologier mv.

Den giver dermed udtryk for en holdning der kan risikere at flytte fokus fra forebyggende foranstaltninger til efterfølgende rensning.

Detaljerede bemærkninger

Rent metodisk er der et problem i at en handlingsplan indeholder en vision og en række indsatser/handlinger, uden at definere klare mål samt en tidsplan for tiltagene.

Desuden forholder handlingsplanen sig til en række indsatser uden at det fremgår på hvilken baggrund det netop er disse indsatser som er valgt (hvad er f.eks. valgt fra? – og ud fra hvilke prioriteringskriterier?).

Indsatserne er desuden heller ikke værdisat (ud fra en effekt/omkostningsbetragtning) og ej heller indbyrdes prioriteret. Det er derfor ikke muligt at

Den 8. september 2010

Jnr 10.00.00 P55
Sagsid 000209967

Ref GBR
gbr@kl.dk
Dir 3370 3302

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

Tlf 3370 3370
Fax 3370 3371

www.kl.dk

1/12

sige noget som helst om handlingsplanens omkostning og mulige effekt, endsige hvilke mål den forventes at opfylde.

Det er positivt, at der flere steder står, at vandforsyning som udgangspunkt skal baseres på rent grundvand – også fremover, og at alle skal have stor tillid til det danske vand.

På s. 4 fremgår det, at planperioden er fra 2010 til 2012. Hertil kan man sige, at halvdelen af tiden stort set allerede er brugt. Mht. de oplyste tiltag i planen gives ikke nogen specifikke tidsrammer, hvorfor man så må antage, at alle initiativer skal afgøres/gennemføres indenfor denne tidsramme, hvilket er urealistisk.

Planen er let læselig, hvilket bl.a. skyldes, at den er meget lidt konkret og mere opremsende i forhold til eksisterende initiativer/forhold end at fortælle læseren, hvad man som det nye i planen vil, hvem der vil det, for hvilke ressourcer og hvornår.

En konsekvent opfølgning på de oplyste initiativer vil medføre en betydelig prioritering af ressourcerne/personaletilgang i stat og i kommuner.

S. 5. Andet afsnit. Der mangler en oplysning omkring problemstillinger vedrørende oxidation af ammonium.

S. 6. Under afsnit "Modernisering af vandsektoren" 3. afsnit. Sætningen: Hvis alle...." giver ingen mening – ud fra hvilke kriterier?

Ved en konkret forurening er det kommunens ansvar at sikre, at årsagen til forureningen findes og udbedres". Følgende bør tilføjes: "eller alternative løsninger på vandforsyning findes".

Ifølge Jordforureningslovens § 6 stk. 1 samt § 7 & § 17 er det Regionerne som varetager indsatsen over for jordforurening inden for deres indsatsområder, som bl.a. er områder med særlige drikkevandsinteresser og udvalgte indvindingsoplande til almene vandværker.

S. 7. "I forhold til pesticider er det derfor især fortidens synder, der fortsat giver problemer". Det er en grov og forkert forsimpning at fastslå, at det primært er tidligere årtiers pesticider som rammer grundvandet.

Underafsnit "Forurening af grundvandet" står der "kan true grundvandsressourcen". Det må da være "truer". Næste afsnit hedder det "i dag er der en skrap og omfattende...". Det må da være en sandhed med modifikationer. For det første – alle nu forbudte pesticider var en gang

godkendte, og så fandt man dem i grundvandet, dvs. for sent. For det andet – en række nu godkendte pesticider finder man i grundvandet, se bemærkninger til side 13. For det tredje – en række pesticider og nedbrydningsprodukter analyserer man ikke for. For det fjerde – en række pesticider har man fundet i overvågningsprogrammet (VAP) uden at disse endnu indgår i det generelle landsdækkende overvågningsprogram (GEUS) eller i Miljøstyrelsens anbefalinger til overvågning af vandboringer.

Underafsnit ”Områder med knappe vandressourcer” nævnes at grundvand af god kvalitet er en for knap ressource til .....En helt central udfordring og det bør vel trækkes tydeligt op at det betyder at der derfor må finde en prioritering sted (jf. s. 12 hvor netop kriterierne for prioritering opremses).

S. 8. Visionen: Det forekommer mærkværdigt at visionen ikke relaterer til de nye rammebetingelser som vandsektorloven leverer f.eks. omkring forventninger til effektivitet.

S. 8-9. Om teknologiudvikling: Det anføres at god drikkevandskvalitet 2010-2012 bl.a. skal fremmes ved udvikling af vandteknologier. Vandselskaberne har imidlertid begrænsede midler til innovation og lignende.

S. 10, pkt.2.1. Pesticidplanerne har vist sig som værende nytteløse, hvis ikke direkte skadelige, da de antageligt ingen positiv effekt har haft på grundvandskvaliteten, men samtidigt er blevet anvendt som argument imod tiltag, som kunne have haft en reel effekt.

Side 10. Handlingsplanen kunne med fordel beskæftige sig mere indgående med udpegningen af områder med særlige drikkevandsinteresser OSD mv. Baggrunden er, at de udpegede områder efterhånden betragtes som statiske størrelser, men med ny viden om forureninger, grundvandskvalitet, ændrede indvindings- og forsyningsforhold og meget andet, bør områdeudpegningen aktualiseres og tilpasses.

S. 11. I omtalen af indsatsplaner er der ikke et ord om, at det har været en meget hård fødsel at få kommunerne til at lave dem – mange mangler endnu. Et andet problem med disse planer er, at de selvsagt har vanskeligt ved at gøre noget ved brugen af de godkendte pesticider – altså at kunne gøre noget effektivt ved hovedproblemet i forhold til grundvandsforurening.

Etablering af boringsnære beskyttelsesområder kan ske, når der er risiko for en forurening. Hvor konkret/ aktuel skal risikoen være, for at man kan etablere et beskyttelsesområde? Hvilke muligheder har kommunen for at udlægge BNBO, hvis der ikke kan opnås frivillige aftale, f.eks. med en landmand om pesticidfri dyrkning?

Indsatsplaner vil være det naturlige fundament til at udlægge BNBO, men problemet er jo fortsat, at kommunerne vil være meget forsigtige med at bruge lovens ekspropriationsbestemmelser i tilfælde af mangel på frivillige aftaler med grundejere, fordi lovgivningen er for upræcis og risikoen for at tabe sager i retten er overhængende. Bemærkningen længere nede på samme side: "...og at sørge for, at indgrebet ikke er mere vidtgående end nødvendigt" står i en temmelig underlig kontrast hertil.

På side 11, 8. afsnit står der: I et boringsnært beskyttelsesområde kan en aktivitet, f.eks. anvendelse af pesticider, begrænses. Vi mener der bør stå: I et boringsnært beskyttelsesområde kan en aktivitet, f.eks. anvendelse af pesticider, forbydes.

S. 12 "Desuden fastsætter direktivet krav til, hvordan og hvor ofte drikkevandet skal kontrolleres, så det sikres, at drikkevandet er sundt...." Kontrol kan ikke sikre at drikkevandet er sundt. Det kan sikre at evt. forureninger kan opdages, kilden findes og udbedres, og at alternative forsyninger kan tages i brug.

Prioritering af vandressourcen: Det er godt, at det bliver slået fast, at den overordnede prioritering, der skal gælde ved forvaltning af grundvandsressourcen fortsat er: 1. Befolkningens almindelige vandforsyning, 2. opretholdelse af vandføring og vandstand i vandløb og vådområder, 3. andre formål som industri og markvanding

S. 13. Under afsnit "Godkendelsesordning for pesticider forebygger" står der: "Dette skyldes, at vandforsyningerne fusioneres, og dermed får bedre mulighed for via fortynding at levere vand, der overholder kvalitetskravene".

Af kvalitetsbekendtgørelsen fremgår det klart, at målet er bedst mulig vandkvalitet. Citatet skal vel bruges til at forklare, hvorfor der er tale om et fald i antal lukkede boringer, men kommer i teksten til at fremstå som en form for accept af denne mulighed, og det er vel ikke gennem fortynding, at vi skal løse forureningsproblemer i drikkevandet?

Senere i teksten hedder det: "Varslingssystemet har bekræftet, at godkendelsesordningen i dag virker efter hensigten".

Det forholder sig jo præcis modsat. Varslingssystemet viser jo netop fund i vand under rodzonen af en række nu godkendte/brugte pesticider. Her kan nævnes Azoxystrobin, Bentazon, Ethofumesat, Glyphosat, Metamitron, Metribuzin, Picolinafen, Pirimicarb, Propyzamid, Rimsulfuron, Terbutylazin og Terbuconazole. Specielt er det bemærkelsesværdigt at Glyphosat/AMPA ikke indgår i den nuværende boringskontrol.

KL synes, at det er uhensigtsmæssigt at man holder sig til et begrænset antal lokaliteter i varslingsystemet. Kan BLST anbefale en analysepakke i samarbejde med laboratorierne (inklusive "moderne" pesticider), er der med stor sikkerhed en række større vandforsyninger, der frivilligt vil gennemføre en analyserunde.

Herefter står, at der sket en opprioritering af både godkendelsessystemet og varslingsystemet – hvordan?

Kortlægningen af, hvor grundvandet er sårbart overfor pesticider er endnu ikke afrapporteret fuldt ud. KUPA for lerede jorde er ikke afrapporteret, hverken i form af rapport eller vejledning. Der foreligger heller ikke vejledning for de sandede jorde.

Under afsnit "Anvendelse af arealer påvirker grundvandet" står der en række smukke ord om skovrejsning – uden at man nævner, at staten ikke kan opfylde hverken sin egen målsætning om skovrejsning eller overholde de tilsagn, man har givet til en række forsyninger omkring medfinansiering af skovrejsningen.

Et andet problem er, at sådan som det er nu, har vandselskaberne begrænsede muligheder for at købe og eje jord. Samfundsinteressen rent drikkevand bør gå forud for andre interesser.

S. 13 og 14. De 25 meters beskyttelseszone som beskrevet i planen er ikke hensigtsmæssig. De 25 meter har fra KL's side været ment som en udvidelse af det nuværende 10 meters fredningsbælte omkring indvindingsboringer. Hertil skal der efter KL's opfattelse, udlægges obligatoriske boringsbære beskyttelseszoner afgrænset efter Miljøministeriets egen vejledning. Det er også ønskeligt, at den sprøjtefrie zone også indføres for ikke almene vandforsyningsboringer og markvandingsboringer, i forhold til et ønske om at beskytte grundvandsressourcen.

S. 14. Øverst nævnes statens målsætning om reduktion af behandlingshyppigheden. Dette har været på dagsordenen siden 1986, så hvilke instrumenter (gerne omtalt) skal bruges for at det lykkes nu?

Omkring oprensning af forurenede grunde nævnes ikke, at området mangler økonomiske midler – der er blevet færre penge og flere forurenede grunde.

S. 15. Under afsnittet "Avanceret vandbehandling er en mulighed" står der, at der mht. menneskeskabte forureninger kan være tale om en "midlertidig" løsning. Dette er en sandhed med modifikationer. Eksempelvis har flere boringer været lukket siden 80'erne, og forureningerne er fortsat

eksisterende. Når skaden er sket, kan forureningen være meget langvarig – eksempelvis har beregninger sandsynliggjort, at forurening med BAM-vil måske kunne være i 100 år.

I afsnittet startende med "Hovedprincippet" lyder det jo rigtigt, at man ikke trods indførelse af avanceret vandbehandling skal opgive princippet om det rene grundvand, men er rensning først indført, så vil alene udgiften i forbindelse med rensning realpolitisk medføre, at en prioritering og hermed økonomiske udgifter til at sikre det rene grundvand i langt de fleste tilfælde er urealistisk.

Indsatsplanlægning og vandplanlægning med handleplaner synes at køre i adskilte spor samtidig med, at der lægges op til at indsatsplanerne skal indgå som et element i handleplanerne. En afklaring ville være gavnligt for kommunerne og miljøcentrene og ikke mindst for samarbejdet imellem de to instanser.

De vigtigste grundvandsinteresser for drikkevand er allerede blevet udpeget som områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD-områder).

S. 16. Under afsnit "Brug af regnvand er en mulighed" nævnes de lovbestemte muligheder for at anvende regnvand til toiletskyl og tøjvask i den private husholdning.

S. 17 fremgår det, at By- og Landskabsstyrelsen vil iværksætte en erfaringsopsamling omkring brug af regnvand. Der savnes en beskrivelse af brugen af sekundavand (dvs. vand af ikke-drikkevandskvalitet) generelt.

Vi savner en forholden til anvendelsespotentialer for sekundavand ud fra kvalitetskriterier til vandet set i forhold til anvendelsesformer og altså ikke afgrænset til, om der kun er tale om regnvand.

Der bør derfor opstilles kvalitetskriterier for sekundavand (regnvand, spildevand, drænvand, forurenede grundvand, ved grundvandssænkninger mv.) med en kobling til anvendelsesformer, hvor de sundhedsmæssige og miljømæssige forhold er belyst.

Risiko for fejkoblinger er jo en kendt sag, derfor bør godkendelse og tilsyn med sådanne typer af anlæg indgå i erfaringsopsamlingen.

I boksen s. 16-17 omtales en række kortlægninger, vejledninger og retningslinier som BLST skal udarbejde, for eksempel i forbindelse med administration af simpel vandbehandling. Det vil være naturligt at sætte klare mål op for hvornår disse leverancer skal være klar, således at der ikke sker yderligere forsinkelser i forbindelse med indvindingstilladelserne.

S. 17. Af teksten fremgår ”By- og Landskabsstyrelsen, som er myndighed i forhold til by- og landsplanlægningen, vil løbende bidrage til, at kommunerne får den nødvendige vejledning.” Det bør uddybes hvilken form for vejledning der tænkes på her evt. i form af eksempler.

Det kunne eventuelt være en fordel i at sammentænke indsatsplaner og lokalplaner. Mange beskyttende foranstaltninger kan med fordel være ens for sammenlignelige sårbare arealer i en kommune og indgå i kommune- og lokalplaner. Imidlertid er denne tankegang ikke mulig inden for den gældende lovgivning.

”For at undgå det, kan man som forbruger sikre sig, at f.eks. den vandhane man køber, er godkendt”. Hvis der menes VA godkendt, bør det anføres.

Pkt. 3.3 Initiativerne til en mere sikker vandforsyning er både nødvendige og gode. Det vurderes, at indførelse af ledelsessystemer og mere systematisk egenkontrol og opfølgning på konstaterede risici vil være en effektiv vej til at sikre drikkevandskvaliteten.

På de mindre vandforsyninger vil et stort ledelsessystem dog være skudt over målet, mens uddannelse af de driftsansvarlige og eksterne serviceteknikere vil have stor betydning for drikkevandssikkerheden.

S. 18. Under afsnit ”Øgede krav til kvalitetsstyring”. I relation til omtalen af ledelsessystemer/DDS bør denne kvalitetssikring som anført i teksten indeholde krav til, hvordan kvaliteten opretholdes.

Idet DDS bør omfatte hele processen vist på figur 2 (s. 18), herunder beskyttelsestiltag i indvindingsoplandet, så bør indsatsplaner og BNBO være en integreret del af konceptet omkring DDS og altså være omfattet af en kommende lovgivning på området (jf. omtalen heraf på s. 20).

Under dette initiativ 3.3 ”Mere sikker drikkevandsforsyning” mangler en omtale af en revision af Miljøstyrelsens liste over pesticider og nedbrydningsprodukter.

Denne liste, der fremgår af Miljøstyrelsens Vejledning nr. 3/2005, omfatter i dag 23 stoffer, og anbefalingerne af hvilke stoffer der skal analyseres for ”kan ændres i takt med ny viden om fund og spredning af pesticider”.

Dette er imidlertid ikke sket.

Det statslige grundvandsovervågningsprogram og VAP-programmet som styres af GEUS viser, at der påvises en lang række stoffer i eller på vej ned til grundvandet, som ikke er omfattet af de 23.

De 23 stoffer viser derfor på ingen måde et reelt billede af forurenings-truslen mod grundvandet i dag.

Så længe Miljøstyrelsen ikke reviderer listen, herunder med stoffer fra VAP-programmet, vil markedet ikke rette sig mod salg af samlede analysepakker, hvorfor man i dag enten ikke kan få analyseret for stofferne eller må betale uforholdsmæssigt meget for analyserne.

Udgifterne til analyser bør opfattes som et servicemål og dermed ikke påvirke prisfastsættelsen, jævnfør vandsektorloven.

S. 19. Under afsnit "Blødgøring af drikkevandet" skal KL bemærke, at virkningerne af teknologierne er særligt dokumenteret, men der er en vis praktisk erfaring for at de virker.

Under afsnit "Færre forureninger af små, private vandforsyninger" oplever kommunerne, at lovgivningen for de små vandforsyninger er unødigt kompliceret, og forud for en vejledning kunne lovkomplekset forenkles, herunder snitfladen til byggelovgivningen.

"Målet med indsatsen i forhold til kommunerne er at give bedre vejledning og rådgivning af de private brøndejer, så der bliver færre forureninger". Såfremt kommunerne skal løfte en rådgivningsopgave, der ikke er en del af vores myndighedsopgave i dag, vil det kræve flere ressourcer til kommunerne.

"Mere viden om UV-behandling som sikkerheds-barriere" skal man i forhold til den annoncerede undersøgelse af fordele og ulemper være opmærksom på, at en indirekte konsekvens af at indføre en sådan hygiejnisk barriere kan være, at der slækkes på ofte omkostningstunge tiltag som eksempelvis utætte tage eller beholderanlæg, der kan medføre en forringet drikkevandskvalitet.

Indførelsen af DDS vil ikke nødvendigvis "fange" denne problemstilling, fordi der jo kan argumenteres med, at der er taget højde for situationen gennem UV-barrieren, men UV anlægget kan jo også gå ned.

S. 20: "By- og Landskabsstyrelsen vil udarbejde en vejledning om vandforsyningslovens kvalitetskrav af betydning for materialer i kontakt med drikkevand". BLST bør sikre sig, at dette er i overensstemmelse med ETA Danmarks forståelse af reglerne.

S. 20 "By- og Landskabsstyrelsen vil derfor tilvejebringe mere viden om effekten af at blødgøre drikkevandet – herunder de samfundsøkonomiske konsekvenser af blødgøring". BLST bør desuden indhente viden om de

sundhedsmæssige konsekvenser, så dette ikke bliver en opgave for de enkelte kommuner.

S. 21, Tilsyn: "Miljøministeriet vil sammen med KL og vandforsyningsbranchen gennemgå "Vejledning om vandkvalitet og tilsyn med vandforsyningsanlæg" for at revidere afsnittet om tilsyn i vejledningen"

Analysehøppighed for drikkevandet bør overvejes. Forventningen i befolkningen er, at vandet undersøges hyppigt (næsten dagligt), mens det for de fleste vandværker er hvert kvartal eller godt og vel hver anden måned.

Analysefrekvensen er f.eks. fem gange årligt for vandværker op til 350.000 m³/år, dvs. der udtages en prøve på en liter til analyse for hver ca. 70.000 m³ vand der leveres.

Hvis vandværket ikke helt urimeligt betragtes som en fødevarevirksomhed, tages der ud af 70 millioner producerede 1 liters flasker altså kun en enkelt ud til kontrol.

Udvikling af Online-monitoring af bakterier og kemi er derfor meget vigtig

På samme måde som der er krav til minimumsfrekvenser for kontrol af vandkvalitet bør der også være krav til minimumshyppigheder for det fysiske tilsyn.

I udgangspunktet bør der føres tilsyn mindst hvert 2. år på alle almene vandværker. Frekvensen kan så skærpes, afhængig af kvaliteten af indretningen af anlæggene.

Vejledningen bør også omhandle problemerne med at tilladelseskommunen ikke altid er den samme som tilsynskommunen.

S. 21. Hurtigere underretning af vandværker og kommune ved forurening
Det foreslås, at der stilles krav til laboratorier om orientering af kommuner og vandværker om overskridelser.

Laboratorierne bør pålægges straks at kontakte kommunerne (og selvfølgelig rekvisenten) når de konstaterer en forurening. I dag er der nogle laboratorier, der først giver besked til kommunen, når den samlede analyse er afsluttet, hvilket kan være flere uger efter at forureningen er konstateret.

Tilsvarende bør der i lovgivningen være krav til hvor hurtigt analysedata skal tilgå JUPITER fra laboratorierne. Dette både af hensyn til

kommunernes administration og borgernes muligheder for at følge vandkvaliteten.

S. 22: "Ved forureninger skal laboratoriet, der har taget prøverne, underrette kommunen og Sundhedsstyrelsen". Men der findes ikke en samlet oversigt over forurenings-sager, ligesom der ikke laves systematisk erfaringsopsamling og analyser af, hvad der er sket."

Kommunerne skal indberette forureningshændelser til Sundhedsstyrelsen, så det er ikke helt korrekt.

S. 23: "Nyt tilbud skal fortælle borgerne om deres lokale drikkevand" Såfremt dette tilbud involverer yderligere arbejdsopgaver for kommunerne, skal der kompenseres i form af flere ressourcer.

Følgevirksomheder

Der nævnes nogle opgaver som evt. vil betyde mer-indsatser for kommunerne, se ovenfor vedr. s. 19 og 23, men ellers er det svært at vurdere de økonomiske konsekvenser af indsatserne for kommunerne. Det må afvente mere konkrete udspil i form af ændringer af love, bekendtgørelser mm.

Videre handlinger

Problemstillinger som ikke synes berørt i handlingsplanen:

Indsatsplaner og støtteordninger

Kommunerne, vandværkerne og grundejerne skal nå til enighed om, hvordan de finder og accepterer en løsning, der kompenserer grundejeren for hel eller delvis tab af brugsretten.

Det er ikke muligt at anvende de eksisterende tilskudsordninger, så grundejeren kan få den kompensation, han eller hun har krav på. Det gør det vanskeligt for små og mellemstore vandværker at acceptere de virkemidler, der er nødvendige for at opnå en beskyttelse af drikkevandsmagasinet.

Problemstillingen har rod i de mange decentrale vandforsyninger i det midtjyske område med stærk lokal forankring og selvstændighedstrang. Hovedparten af vandværkerne leverer 50.000 - 200.000 m³ drikkevand pr. år.

Strukturen er blevet fremmet for at sikre godt og rigeligt drikkevand til de mange små og spredte bebyggelser. De arealer, der skal beskyttes, kan være meget store i forhold til det antal forbrugere, som er tilknyttet vandværket.

Det giver vandværket problemer i forhold til at fordele udgifterne pr leveret m³. Den enkelte familie eller landmand får en relativt større prisforhøjelse end ved et større vandværk i et byområde, hvor der er tilknyttet mange forbrugere til det enkelte vandværk.

Vandplaner kontra ressourceopgave

De kommende vandplaner indeholder en række restriktioner, som kommunerne skal løse på grundlag af tilgængelig viden. I forhold til samspillet mellem grundvand og overfladevand bygger den eksisterende viden bl.a. på pejlinger af grundvandsspejlet, når en boring bliver etableret.

På grundlag af denne op til 30 år gamle viden konstruerer man potentialekurver for grundvandet, som danner grundlag for administrationen i dag.

Det sker kun sjældent, at man pejler efterfølgende, og næsten aldrig laver man en synkronpejling i et område med efterfølgende justering af potentialekurver.

For nogle år tilbage var det amterne, der som ressourcemyndighed, havde ansvaret for at iværksætte nødvendige pejlerunder. Denne opgave er ikke blevet videreført efter kommunalreformen. Kommunerne har ikke fået hverken kompetence eller økonomi til at varetage opgaven og staten har ikke taget den på sig.

Det medfører, at de kommende vandplaner kan blive administreret på et forældet og løst grundlag, men det er aktuelt den eneste mulighed, kommunerne har.

Nye boringer og erstatningsboringer

Generelt er der behov for en vejledning til Bekendtgørelse nr. 1000 af 26/07 2007 om udførelse og sløjfning af boringer og brønde på land. Det kan måske hjælpe til at afklare nogle af de spørgsmål og uoverensstemmelser, der kan være mellem myndighed og f.eks. brøndborere.

Specifikt er der behov for regler om erstatningsboringer i Bekendtgørelse nr. 1000 af 26/07 2007 om udførelse og sløjfning af boringer og brønde på land.

Når en boring pludselig bryder sammen i en vandingssæson har ejeren ifølge vandforsyningsloven krav på at lave en erstatningsboring uden forudgående tilladelse.

Det er en udbredt opfattelse blandt brøndborerne, at man til enhver tid må lave en erstatningsboring til såvel drikkevand og markvand, og at der ikke er begrænsninger på en sådan erstatningsboring.

Da den oprindelige boring ikke mere giver vand, fører brøndborerne den nye boring til den dybde, de finder nødvendig. Derved kommer man ofte til at gennembore de lerlag, der beskytter vigtige drikkevandsmagasiner.

Magasinerne bliver mere sårbare hver gang lerlagene bliver gennembrudt. Det kan have uheldige konsekvenser for den fremtidige drikkevandsforsyning.

Kommunerne kan jf. § 21 stk. 3 i vandforsyningsloven stille krav om, at der ikke må udføres erstatningsboring uden tilladelse, og i regionplanerne er reglen ofte blevet anvendt til at justere muligheden for at etablere en erstatningsboring i stærkt påvirkede vandløbsoplande.

Det er imidlertid ikke et regelsæt, der er udbredt kendskab til blandt grundejere og brøndborere, hvorfor det sjældent bliver respekteret. Er erstatningsboringen først etableret vil den sjældent blive nedlagt igen. Der er derfor behov for en justering af regelsættet.

Grundvandsdirektivet og vandforsyningsplaner

Der savnes omtale af Grundvandsdirektivet og kommunernes udarbejdelse af vandforsyningsplaner.

Til miljøministeriet
Høringssvar om handlingsplan for drikkevand
Fra Aktive Dyrerettigheder
www.aktivedyrerettigheder.dk

8. september 2010

Aktive Dyrerettigheder sender følgende høringssvar om handlingsplan for drikkevand:

Denne høring gennemføres på grund af EU's Vandrammedirektiv, som indebærer, at der skal laves vandplaner, der beskriver, hvordan der kan opnås god miljøtilstand for vand.

Tilstanden for drikkevand, grundvand og vandmiljø er meget afslørende for, hvordan sundhedstilstanden for natur, miljø, flora og fauna er og hvordan lovgivning om husdyrproduktion indrettes.

"Landbruget udgør en stor og stadig voksende byrde for Europas vandressourcer og indebærer risiko for vandmangel og ødelæggelse af økosystemer. For at opnå en bæredygtig vandanvendelse skal landmændene tilbydes de rette prisincitament samt rådgivning og bistand", skriver EU. Danske landmænd er storforbrugere af rent drikkevand til dyr og afgrøder.

Størstedelen af forureningen af vand stammer fra landbrugets gødning og forbrug af pesticider gennem årtier. Også i dag udsættes landbrugsjord for store mængder gødning og en stigende tilførsel af sprøjtegifte. At sprøjtegifte er tilladte, betyder ikke, at de er ufarlige. Når miljøministeriet nu foreslår at øge den sprøjtefrie zone ved drikkevandsboringer fra 10 meter til 25 meter, er årsagen, at et EU-direktiv skal indarbejdes i dansk lovgivning.

Danmark overholder ikke nationale og internationale love, aftaler og direktiver. Alligevel tillader regeringen med sin landbrugspolitik bl.a. dyrehold af ubegrænset størrelse og har udsat EU-krav om at reducere landbrugets forurening. Vandplanerne er nu halvandet år forsinkede, derfor har Danmark modtaget en åbningsskrivelse fra EU. Nogle af Venstres folketingsmedlemmer, landmænd m.v. forsøger at bremse vandplaner og kræver, at landbruget kan fortsætte med at udlede kvælstof i strid med EU's direktiv.

Én ting er teori, en anden er praksis, viser de mange lovovertrædelser, som danske landmænd gribes i og de mange frivillige aftaler, som landmændene bryder. Vi ønsker, 1) at omfanget af landmændenes ulovlige overproduktion af husdyr klarlægges, 2) at gylleudslip standses, 3) at ulovlige importere af sprøjtegifte, gødning og dyremedicin standses og 5) at kommunernes sagsbehandling i forbindelse med at tillade udvidelser af husdyrbrug undersøges for at få tal for husdyrproduktioner, der drives på et ulovligt grundlag. Alle punkterne har stor betydning for tilgængeligheden af rent drikkevand og for, at den reelle belastning af omgivelserne kan beregnes. Vi ønsker, at landbruget bliver bæredygtigt.

Information:

Det vand vi spiser <http://www.eea.europa.eu/da/articles/the-water-we-eat>

Venstre-kritik bremser vandplaner <http://www.altinget.dk/miljoe/artikel.aspx?id=113951>

1. NATIONALE OG INTERNATIONALE PLANER OG AFTALER

1.1 PLANER OG AFTALER OM LANDBRUGETS FORURENING: Her ses nogle af de nationale og internationale planer og aftaler, som Danmark har forpligtet sig til at overholde: *VANDMILJØPLAN I, II og III slog fejl*. Ifølge en evaluering virkede nr. 3 ikke, fordi virkemidlerne var for utilstrækkelige til at nå den ønskede reduktion i landbrugets kvælstofudvaskning i 2015. Planen havde ikke en sikker effekt i form af en mindre kvælstofudvaskning til vandmiljøet, og planens mål om at etablere dyrkningsfrie randzoner blev langt fra opfyldt, tværtimod faldt disse arealer. *PESTICID-HANDLINGSPAN 2004-2009 slog fejl*, viser en evaluering. Belastningen af miljøet blev ikke væsentligt mindre i løbet af planens periode. Ammoniakfordampning fra landbruget er en vigtig kilde til forurening, derfor blev *AMMONIAKHANDLINGSPANEN* vedtaget i 2001. Planen skulle reducere udledningen af ammoniak fra landbruget, være en central del af målet om at skabe et bæredygtigt landbrug og føre til, at Danmark overholdt sine internationale forpligtelser. Planen er ikke – som lovet – blevet evalueret, men må siges at være slået fejl, da landbruget ikke er bæredygtigt og da Danmark ikke overholder sine EU-forpligtelser. *NATURBESKYTTELSESLOVEN slår fejl* ved ikke at beskytte §3-natur: i hele landet er der utallige eksempler på, at landmænd har drænet, sprøjtet, pløjet, dyrket og dermed har ødelagt §3-beskyttet natur. *EU'S VANDRAMMEDIREKTIV fra år 2000 slår fejl*. Direktivet skulle beskytte vandmiljø og grundvand og skabe en "god økologisk tilstand" i vand inden 2015. Men vandkvaliteten er langt fra god, og Danmark lever ikke op til direktivet hverken nu eller i 2015, idet regeringen bl.a. har udsat krav til landbruget om at reducere kvælstofudledningen. *GRUNDTVANDSDIREKTIVET må siges at være slået fejl*. Det blev vedtaget i 1980 bl.a. for at begrænse forureningen af grundvandet. *EU'S HABITATDIREKTIV og EU'S FUGLEBESKYTTELSESDIREKTIV overholdes ikke*. Det ses bl.a. af DMU's undersøgelser og de mange åbningskrivelser fra EU.

Mange love, planer og direktiver har det erklærede mål, at landbruget skal være bæredygtigt. Vi ønsker, at dette bliver ført ud i livet hurtigst muligt bl.a. gennem ændringer i landbrugsloven. Vi ønsker, at planer for natur, miljø, biodiversitet, vandmiljø og drikkevand udformes i større sammenhæng med dansk landbrugspolitik for at Danmark kan leve op til indgåede aftaler.

Information:

DANVA: Vandrammedirektivet og Miljømålsloven <http://www.danva.dk/Vandrammedirektivet-589.aspx>

VANDMILJØPLAN III FEJLER PÅ KVÆLSTOF

http://www.dmu.dk/nyheder/artikel/vandmiljoepan_iii_fejler_paa_kvaelstof/

Samlet evaluering af regeringens pesticidplan 2004-2009

<http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2008/evalueringpesticidPM.htm>

Vandmiljøplanen dumper på kvælstof <http://ing.dk/artikel/93890-vandmiljoepanen-dumper-paa-kvaelstof>

Landmænd kan få penge til at dyrke ødelagt natur <http://www.altinget.dk/artikel.aspx?id=106837>

Omfattende ødelæggelser af søer på Lolland <http://www.naturbeskyttelse.dk/tag/indgreb-i-%c2%a73-arealer/>

350 indgreb i §3 arealer i Jammerbugt kommune

<http://www.naturbeskyttelse.dk/2009/12/15/350-indgreb-i-%c2%a73-arealer-i-jammerbugt-kommune/>

Gylle, gift og gødning fosser ud <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=1339&M=News&PID=5994&NewsID=494>

Grundvand og politik http://www.geus.dk/viden_om/gv06-dk.html

1.2 DRIKKEVAND: Drikkevandsområdet reguleres bl.a. af Vandforsyningsloven, Miljøbeskyttelsesloven, Miljømålsloven, Vandsektorloven og EU-direktiver. Beskyttelse af grundvandet skal ske gennem Miljøbeskyttelsesloven, Jordforureningsloven, pesticidhandleplaner, husdyrloven m.v. EU's Vandrammedirektiv indebærer, at der skal laves vandplaner, der beskriver, hvordan der kan opnås god miljøtilstand for grundvand og vandmiljø. EU's Drikkevandsdirektiv fastsætter grænseværdier for sundhedsskadelige stoffer, bl.a. pesticider, og grænseværdierne ses af den danske Drikkevandsbekendtgørelse.

1.3 FRIVILLIGE AFTALER MED LANDBRUGET: Regeringen har indgået mange frivillige aftaler med landbruget, f.eks. Pesticidhandlingsplanen og Vandmiljøplan III, begge fra 2004. De frivillige aftaler indeholder hverken bindende mål eller sanktioner. De to planer er kuldsejlet, fordi landbruget ikke har overholdt aftalerne. Planerne har kostet skatteyderne dyrt. Danmarks Naturfredningsforening skriver: "Efter 20 år og tre pesticidhandlingsplaner med frivillige aftaler med landbruget er fallitten for frivillighed et faktum: Landbruget formår ikke at leve op til de aftaler, de hidtil har fået lov at indgå på frivillig basis. Nu skal der faste regler til som eksempelvis afgifter eller kvoter".

Vi er enige med Danmarks Naturfredningsforening. For at beskytte natur, miljø, biodiversitet og vand ønsker vi, at alle frivillige aftaler med landbruget annulleres til fordel for afgifter, kvoter og bindende lovgivning, som sanktioneres gennem retssystemet.

Information:

De Konservative tror ikke længere på frivillige aftaler med landbruget

<http://www.maskinbladet.dk/artikel/konservative-tror-ikke-laengere-pa-frivillige-aftaler-med-landbruget>

De frivillige aftaler med landbruget spiller fallit <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=1339&PID=9&NewsID=355>

Stop for frivillige aftaler med landbruget <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2008/12/02/114007.htm?rss=true>

1.4 ÅBNINGSSKRIVELSER: Danmark har modtaget et stort antal åbningskrivelser (advarsler om retssager fra EU) fra Europa-Kommissionen på grund af misligholdelse af direktiver og andre aftaler om at beskytte natur, miljø, biodiversitet og vand, f.eks. om Vandrammedirektivet, Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet, og Danmark modtager jævnligt begrundede udtalelser (sidste skridt før en retssag) fra Kommissionen om miljø. F.eks. modtog Danmark i januar 2010 en begrundet udtalelse om Habitatdirektivet, og til oktober skal regeringen svare på en åbningskrivelse fra Kommissionen om vandplaner. Det skete også i 2007, hvor Danmark fik en åbningskrivelse om Vandrammedirektivet.

Det er formålsløst at underskrive aftaler uden at overholde dem. Vi henstiller, at den til enhver tid siddende regering efterlever de internationale aftaler og forpligtelser, som Danmark har indgået.

Information:

Danmark risikerer EU-sag for smøl med planer om rene vandløb og fjorde

<http://politiken.dk/indland/article945712.ece>

Folketingets EU-oplysning. Liste over åbningskrivelser fra EU

<http://www.eu-oplysningen.dk/dokumenter/efdomstolen/aabn/aabnan/>

Åbningskrivelser <http://www.blst.dk/Common/soegeresultat.htm?SearchTerm=%c3%a5bningsskrivelser>

Verserende traktatkrænkelsessager mod Danmark

<https://www.um.dk/NR/rdonlyres/7730886F-35D8-487F-81AD-D9F11656CF3E/0/Dansketraktatkr%C3%A6nkelsessagerpr1juni.pdf>

2. VANDRENSNING

Der er politisk enighed om, at drikkevand skal baseres på uforurenet grundvand og rent drikkevand bedst sikres ved undgå forurening af grundvand, skriver ministeriet. Det kan vare længe, inden grundvand igen er rent, hvis det er blevet forurenet. Forebyggelse er afgørende for at sikre rent drikkevand i fremtiden, og den danske model lever flot op til EU's Vandrammedirektiv om at beskytte vand, så man reducerer behovet for rensning, skriver ministeriet.

Men Danmark lever ikke op til EU's Vandrammedirektiv. Ministeriet foreslår vandrensning, fordi der nogle steder i landet mangler grundvand eller fordi vandet er forurenet. I de områder kan vandrensning komme på tale, men hovedprincippet skal fortsat være, at grundvand skal beskyttes, så der ikke opstår forureninger, skriver ministeriet. Derved kan lukning af borer og undgå, og vandrensning af menneskeskabte forureninger vil være midlertidig, skriver ministeriet og oplyser, at der lukkes over 100 vandforsyningsboringer om året på grund af pesticider. Der påvises pesticider over grænseværdien i næsten 14 % af prøverne, og antallet ser ud til fortsat at stige.

I ministeriets forslag stilles der ingen reelle krav til borgere og erhvervsliv om ikke at forurene vand. Danmarks Naturfredningsforening retter en skarp kritik af drikkevandsplanen, og at miljøministeren opgiver at beskytte grundvandet. "Ministeren er ude på et skråplan og bryder med årtiers regel om at benytte forsigtighedsprincippet, når hun nu åbner op for at rense vandet frem for med al magt at beskytte det," siger Ella Maria Bisschop-Larsen, præsident i Danmarks Naturfredningsforening og udtaler videre: "Og det er en meget egoistisk tilgang. For vores grundvand er en del af vandets kredsløb, som alle organismer er afhængige af. Så selvom man renser vandet, så vi kan tåle det, så vil eksempelvis giftrester jo tilflyde andre levende væsener med den skade, det kan indebære. Derfor er det bare ikke godt nok at nøjes med at rense vandet. Man skal forhindre forureningen, hvilket vi også skylder fremtidige generationer".

Vi er enige med Danmarks Naturfredningsforening. Der er ingen tegn på, at landbruget vil reducere forbruget af sprøjtegifte. Tværtimod. Ved at tillade vandrensning accepteres forurening med sprøjtegifte. Vi mener, at vandrensning er en forkert vej at gå og vi kræver, at vand beskyttes mod forurening. Kilderne til forurening skal fjernes.

Information:

Opgiver at beskytte drikkevandet <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=1339&PID=2021&NewsID=1538>

3. FORURENEREN SKAL BETALE

De Økonomiske Råd, som udarbejder vismandsrapporterne, skriver bl.a.: "For størstedelen af økonomien tages der udgangspunkt i "forureneren betaler" princippet, når der skal implementeres miljøregulering. Landbruget får derimod ofte betaling for at reducere sin miljøbelastning. Eksempelvis må vandværker betale landmændene for at undlade at anvende pesticider over 50 meter fra drikkevandsboringer. Det anbefales at indføre "forureneren betaler" princippet, som gælder for andre erhverv, for landbrug". Vismændene kritiserer, "at der overføres ressourcer fra ejere i andre sektorer til landbruget" - at andre betaler en regning, som landbruget skulle have haft.

Der er problemer med pesticidforurening af grundvandet en række steder, skriver miljøministeriet. Det koster 300.000-400.000 kroner at etablere en ny vandboring, oveni kan komme to-tre gange så store omkostninger til at finde brugbare vandreservoirer, der kan erstatte de borer, som er ødelagt af landmændenes giftsprøjtning, oplyser Danva. Skadevolderen bør betale de omkostninger, for borerne må helt afskrives, forklarer Danvas direktør.

Lukning af vandboringer koster borgerne milliarder. Vi forlanger, at princippet "forureneren betaler" kommer til at omfatte landmænds forurening med gødning og sprøjtegifte og at der vedtages lovgivning, som sikrer, at forureneren betaler og at denne straffes gennem retssystemet.

Information:

Vandværker efterlyser hårdere straffe for landbrugets giftmisbrug <http://politiken.dk/indland/article878554.ece>

De Økonomiske Råd: Økonomi og Miljø - 2010

<http://www.dors.dk/graphics/Synkron->

[Library/Publikationer/Rapporter/Milj%F8%2010/Milj%F8%202010/Hele%20pub.pdf](http://www.dors.dk/graphics/Synkron-Library/Publikationer/Rapporter/Milj%F8%2010/Milj%F8%202010/Hele%20pub.pdf)

4. EU's VANDRAMMEDIREKTIV

Vandrammedirektivet trådte i kraft i 2000 og skulle være gennemført i EU-landenes nationale lovgivninger i 2003. Direktivet vil være omdrejningspunktet for EU's vandpolitik i de kommende tiår, og det er den overordnede ramme for beskyttelsen af vandløb og søer, overgangsvande, kystvande og grundvand. Om direktivet oplyses det: *Et helt centralt mål er at forebygge forringelser af overfladevandets og grundvandets tilstand. Det overordnede mål er, at alle vandområder senest i december 2015 har opnået mindst en "god tilstand". For overfladevand betyder det, at der skal være en god økologisk tilstand og en god kemisk tilstand. Det indebærer først og fremmest, at der skal være gode livsbetingelser for dyr og planter. Den menneskelige påvirkning af dyr og planter må kun føre til mindre afvigelser i artssammensætning og individantal i forhold til uberørte forhold.*

På trods af tre vandmiljøplaner m.v. er vandkvaliteten stadig ikke tilstrækkelig god i 50% af vandløbene, 70% af søerne og 90% af kystvandene. Danmark lever ikke op til direktivet nu og kommer heller ikke til det inden 2015, idet regeringen i marts 2010 bl.a. udsatte krav til landbruget om at reducere udledningen af kvælstof og på den måde tilsidesætter bindende aftaler med EU.

Information:

Fakta om EU's Vandrammedirektiv

<http://www.blst.dk/VANDET/Vandplaner/Vandrammedirektiv/Fakta+om+vandrammedirektivet/06010000.htm>

5. SPRØJTEGIFTE

Miljøministeriet skriver flere steder, at forurening af drikkevand skyldes fortidens synder, f.eks. "Brug af pesticider har mange steder også ført til forurening af grundvandet. I dag er der en skrap og omfattende godkendelsesordning for pesticider, der skal sikre mod, at pesticider ender i grundvandet. I forhold til pesticider er det derfor især fortidens synder, der fortsat giver problemer." og "Da vandet er lang tid om at nå fra overfladen og ned i grundvandsmagasinerne, har vi i dag problemer med de pesticider, som er blevet forbudt, eller på anden måde indskrænket på det danske marked, på grund af deres skadelige virkning. Vi kæmper derfor hovedsageligt med fortidens synder."

Der sprøjtes som aldrig før. Kemiproducenten BASF oplyste i 2008, at salget af midler mod svampesygdomme steg med 25% i Danmark i 2007. Brugen af sprøjtegiften Roundup steg med 27% fra 2007 til 2008.

"Miljøminister er vred på bønder", skrev Politiken i 2009, da nye tal fra Miljøstyrelsen blev offentliggjort. I strid med alle aftaler lå stigningen i landmændenes sprøjtning på 26%. Den daværende miljøminister udtalte dengang, at "Det er helt uacceptabelt, at landbruget ikke har gjort en indsats for at reducere forbruget af pesticider. Opgørelsen viser med al tydelighed, at der er behov for den

markante kursændring i pesticidpolitikken, vi har besluttet med Grøn Vækst. Den kedelige udvikling skal vendes nu.”

I 2009 skrev www.avisen.dk under overskriften "Vores drikkevand er i forureningsfare", at danske landmænd sprøjter deres marker mere end for syv år siden. Vandet i fare for at blive udrikkeligt, advarede Danvas direktør, Carl-Emil Larsen og udtalte: "Med de mange pesticider danske landbrug lukker ud ved at sprøjte, kan det i sidste ende true hele vores grundvand og dermed drikkevandet. De sidste 15 år har vi årligt lukket 100 vandboringer på grund af forurening,". Landmændene sprøjter deres marker 50% mere i dag end for syv år siden. Avisen.dk skriver: "Opgørelsen går stik imod den pesticidplan, som regeringen lavede i 2002. Her var planen, at antallet af gange, en landmand sprøjter sin mark, skulle nedsættes fra 2,1 i 2002 til 1,7 ved udgangen af 2009. I stedet er tallet steget til 3,7 gange."

Ministeriet skriver, at målet er at reducere sprøjtning til 1,4 inden udgangen af 2013. Det svarer til reduktion fra 2,5 til 1,7, og det vil bl.a. ske gennem omlægning af pesticidafgiften og fremme af pesticidfri dyrkning. Sandsynligheden for, at det vil ske, må anses for at være lille, fordi landbruget ikke vil være med.

Vandværkerne finder sprøjtegifte i et stigende antal boringer, mange boringer er allerede lukket på grund af forurening. GEUS skønner, at problemet forværres fremover. Pesticiders langsigtede miljøeffekt undervurderes i høj grad, og flere giftstoffer end forudset udvaskes til grundvandet. Det er f.eks. målt, at nedbrydningsprodukter udvaskes til grundvandet i høje koncentrationer.

Rapporten Grundvandsovervågning fra GEUS viser, at andelen af målinger, som overskrider EU's grænseværdier, er steget siden 2006, og at der er pesticidrester i næsten halvdelen af det øvre grundvand (0-10 meters dybde). Disse data giver et billede af miljøtilstanden og den fremtidige situation for drikkevand.

Der findes en stigende udbredelse af pesticider i grundvandet på landsplan. I 2008 blev der fundet pesticider i næsten 40% af de undersøgte overvågningsindtag, mens grænseværdien for drikkevand var overskredet i ca. 11% af indtagene. Især de øvre grundvandsmagasiner er præget af pesticider og nedbrydningsprodukter fra disse, mens pesticidindholdet i det mere dybtliggende og gamle grundvand er mindre.

Et stigende antal boringer fra grundvandsovervågningen og fra vandværkernes boringskontrol indeholder glyphosat og nedbrydningsproduktet AMPA. Stofferne findes stadig især i de øverste og mest sårbare magasiner.

Carl-Emil Larsen fra Danva udtaler, "at mængden af pesticider i vandboringerne stiger, og det betyder jo blot, at vi til sidst har forurennet grundvandet så meget, at vi ikke kan drikke det".

Landmændenes stigende forbrug af sprøjtegifte er i høj grad et aktuelt problem. GEUS antager, at udviklingen med en stigende påvirkningsgrad af drikkevandet vil fortsætte. De sprøjtegifte, som bruges nu og i fremtiden, vil på et tidspunkt forurene drikkevand og grundvand og derved blive et problem især for næste generation. Vi ønsker, at vandværkerne begynder at analysere for den række af stoffer, der er fundet i grundvandsovervågningen for at få et bedre billede af tilstanden for drikkevand og virkningen på flora, fauna, dyr og mennesker. Vi er enige i, at "den kedelige udvikling skal vendes nu" og ønsker derfor, at der vedtages lovgivning, som reelt forhindrer yderligere forurening af vand og omgivelser.

Information:

Varslingsystem for udvaskning af pesticider til grundvand http://pesticidvarsling.dk/publ_result/2007.html

The Danish Pesticide Leaching Assessment Programmé <http://pesticidvarsling.dk/xpdf/vap-results-99-07.pdf>

Rapport: Mere sprøjtegift i vores drikkevandsboringer
<http://ing.dk/artikel/108702-rapport-mere-sproejtegift-i-vores-drikkevandsboringer>

Miljøministeriet: Uacceptabel stigning i landbrugets pesticidforbrug
http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2009/20090908_bekaempelsesmiddelstatistik.htm

Vores drikkevand er i forureningsfare
http://www.avisen.dk/vores-drikkevand-er-i-forureningsfare_114116.aspx

Landbruget: Vi sprøjter videre <http://politiken.dk/indland/article784407.ece>

Miljøminister er vred på bønder <http://politiken.dk/politik/article784321.ece>

Landmændenes forbrug af sprøjtemidler tordner i vejret
<http://ing.dk/artikel/88174-landmaendenes-forbrug-af-sproejtemidler-tordner-i-vejret>

Rambøll: Elendig pesticidplan kørte helt af sporet
<http://ing.dk/artikel/91395-ramboell-elendig-pesticidplan-koerte-helt-af-sporer>

Regeringens egne miljøordførere skammer sig over pesticidplan
<http://ing.dk/artikel/93670-regeringens-egne-miljoeorfoerere-skammer-sig-over-pesticidplan>

Drikkevandet trues af pesticider trods forskernes årelange viden
<http://ing.dk/artikel/91263-drikkevandet-trues-af-pesticider-trods-forskernes-aarelange-viden>

5.1 GLYPHOSAT: Glyphosat er det mest brugte sprøjtemiddel i Danmark, og der forhandles ca. 28 forskellige glyphosatprodukter. Roundup, som nok er kendteste, blev godkendt til brug i Danmark i 1976. Roundup er skadelig for organismer, der lever i vand, fordi det kan forårsage uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet (R52/R53), skriver producenten Monsanto, og oplyser, at produktet ikke må bruges nærmere end 10 meter fra vandløb og søer m.v. Arbejdstilsynet har regler for anvendelsen af Roundup, det skal opbevares utilgængeligt for børn og må ikke opbevares sammen med fødevarer, drikkevarer og foderstoffer. Da Roundup kom på markedet i 70'erne, sagde Monsanto, at glyphosat aldrig ville ende i grundvandet, fordi det binder sig til jernoxider i jorden. Det var forkert. Roundup blev fundet i grundvandet for mange år siden.

”Det ville være ønskeligt, at brugerne blev orienteret om, at et »ufarligt« pesticid kan medføre dødelig forgiftning for børns vedkommende efter indtagelse af så lidt som en mundfuld, jf. indlægssedler i håndkøbsmedicin.” Sådan lyder tre lægers konklusionen i en artikel, hvor de beskriver forgiftninger og dødsfald i Danmark og udlandet efter indtagelse af meget små doser glyphosat. Landbruget står for 92% af forbruget af Roundup. Hvis Danmark skal have rent drikkevand og vandmiljø, må forbruget af glyphosatprodukter revurderes. Afgifter, restriktioner og omlægning til økologisk jordbrug er nogle af midlerne.

Information:

Forgiftninger med ukrudtsbekæmpelsesmidlerne glyphosat og glyphosat-trimesium
http://www.laeger.dk/LF/UFL/uf199_00/smud_ud/uf12035/v_p/31966.htm

ROUNDUP 3000 http://www.monsanto.dk/filer/Roundup3000_Denmark_publish_2009.pdf

Roundup er gået i grundvandet <http://ing.dk/artikel/22159-roundup-er-gaaet-i-grundvandet>

Glyphosat forbydes efter 15. september <http://www.maskinbladet.dk/artikel/glyphosat-forbydes-efter-15-september>

5.2 PRIVATPERSONERS BRUG AF SPRØJTEGIFTE: Langt de fleste sprøjtegifte bruges i landbruget, men undersøgelser viser, at hver tredje haveejer bruger sprøjtemidler til at bekæmpe ukrudt og dyr med. For at beskytte grundvandet opfordrer Det Økologiske Råd regeringen og Folketinget til at begrænse haveejernes muligheder for at købe og bruge sprøjtegifte, f.eks. ved, at privatpersoner skal tage et kursus og erhverve et sprøjtebevis, skal søge om polititilladelse m.v., hvis de vil bruge sprøjtegifte.

Vi støtter Det Økologiske Råds forslag og ønsker, at privatpersoners brug af sprøjtegifte kommer til at ligge på nul i Danmark og EU, og at Danmark arbejder for at få gennemført dette i EU.

Information:

Økologer vil forbyde sprøjtegift <http://nyhederne.tv2.dk/article/33045075/?forside>

5.3 SPRØJTEFRIE ZONER VED VANDBORINGER: "Med Grøn Vækst er det besluttet at indføre et generelt forbud mod erhvervsmæssig og offentlig anvendelse af pesticider i en 25 meters randzoner rundt om almene vandforsyningsboringer", står der i høringsmaterialet. Danva har længe anbefalet en sprøjtegrænse på 300 meter fra alle drikkevandsboringer og fastholder forslaget. Danmarks Naturfredningsforening gør opmærksom på, at drikkevand er fælleseje og kræver, at der akut indføres mindst 300 meters sprøjtefri zone ved alle vandboringer. Vi er enige og forlanger det samme. Økologerne kan godt finde ud af at lade være med at sprøjte, men det konventionelle landbrug fremfører krav om "kompensation" for IKKE at forurene fælles drikkevandsboringer med sprøjtegifte. Vi er enige med De Økonomiske Råds udtalelser om, at også landmændene må tage ansvar og vi mener, at dette horrible og respektløse krav må ignoreres.

Information:

Kovending: Danmark åbner for mere rensning af drikkevand

<http://ing.dk/artikel/110436-kovending-danmark-aabner-for-mere-rensning-af-drikkevand>

Støtter 300 meters sprøjtefri zone <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2010/06/29/140247.htm?rss=true>

Vandværker kræver skærpede sprøjte regler

<http://ing.dk/artikel/110139-vandvaerker-kraever-skaerpede-sproejtere-gler>

5.4 LANDMÆNDENES PESTICID-COCKTAILS: Pesticider testes for deres giftighed hver for sig. Ingen undersøger, hvad der sker, når pesticiderne blandes. Dermed kendes risikoen ikke. Der mangler desuden kontrol med og regler for blandinger, som landmændene selv laver. Cocktail-effekten er betydelig, idet pesticider kan blive mange gange giftigere, når de blandes. Blandingen havner på marken og måske i vandmiljøet, hvor den kan være dødelig. "Giftig pesticidcocktail bliver til stærk nervegift i danske vandløb", skriver Ingeniøren og forklarer: "En udbredt pesticid-blanding af en insektgift og et svampemiddel forvandler sig til en seks gange så stærk nervegift, når den ryger ud i de danske vandløb". Blandingen af nervegiften alpha-cypermethrin og svampemidlet epoxiconazole bruges på hvedemarker og kan få insekticidet til at virke meget kraftigere på dafnier. De mister evnen til at svømme og dør, fødekæden ødelægges. Blandingerne kan få alvorlige følger for liv i vandmiljøet.

Giftblandinger er lovlige, meget brugt, men umulige at kontrollere. Nye regler ville uden tvivl blive overtrådt. Derfor ønsker vi, at landbruget udfaser sprøjtegifte, først og fremmest ved vand.

Information:

Myndigheder: Uoverskueligt at kontrollere pesticidcocktail i landbruget

<http://ing.dk/artikel/97079-myndigheder-uoverskueligt-at-kontrollere-pesticidcocktail-i-landbruget>

Nye forsøg bekræfter: Pesticidcocktail udrydder liv i søer

<http://ing.dk/artikel/99335-nye-forsog-bekraefter-pesticidcocktail-udrydder-liv-i-soer>

Giftig pesticidcocktail bliver til stærk nervegift i danske vandløb

<http://ing.dk/artikel/97006-giftig-pesticidcocktail-bliver-til-staerk-nervegift-i-danske-vandloeb>

Venstres miljøordfører: Giftige pesticidcocktails skal under lup

<http://ing.dk/artikel/97340-venstres-miljoordfoerer-giftige-pesticidcocktails-skal-under-lup>

6. VANDFORBRUG

Miljøministeriet opfordrer danskerne til at spare på vandet. Nogle steder er der rigeligt med godt grundvand, men ikke alle steder, derfor er det vigtigt med større ressourcebevidsthed i forhold til indvinding og forbrug, så vi ikke kommer til at mangle vand, forklarer ministeriet og mener, at der er behov for yderligere vandbesparelser, især i byerne.

I gennemsnit forbruges der 15.500 liter vand til produktion af 1 kg oksekød, mens tallet for produktion af 1 kg svinekød i gennemsnit er 4.800 liter vand, oplyser EU. Ifølge Landbrug & Fødevarer slagtes der i Danmark ca. 19 millioner grise årligt. En gris vejer ca. 100 kg, når den slagtes, ca. 75 kg slagtet vægt. Det er en produktion på 1.425.000.000 kg kød med et vandforbrug på ca. 6.840.000.000.000 liter vand, eller 6,84 milliarder m³ vand (udeladt er: ca. 8 millioner grise, som eksporteres til opfedning eller slagting og over 9 millioner pattegrise, som dør i staldene pr. år). I 2009 blev der produceret 126.800 tons oksekød med et vandforbrug på ca. 1.965.400.000.000 liter vand, eller 1,965 milliarder m³ vand (udeladt er: ca. 17.700 dyr, som blev eksporteret til slagting eller opfedning og 110.853 kalve, som døde i staldene).

Dansk landbrugs produktion af okse- og svinekød forbruger ca. 8,8 milliarder m³ vand. Dertil kommer vand til anden animalsk produktion, planteavl og kunstvanding. Til sammenligning lå det samlede vandforbrug i 2009 i København på 29,8 millioner m³.

Private forbruger forsvindende lidt vand i forhold til f.eks. landbruget. Vi mener, at hvis der skal spares på forbruget af drikkevand, så må der bl.a. ses på erhvervslivets og landbrugets forbrug af rent drikkevand til dyr, kunstvanding af afgrøder m.v. I områder med vandmangel foreslår vi at skære ned på antallet af virksomheder og landbrug med et stort vandbehov, så produktionen indretter sig efter de forhold, der er.

Information:

Waterfootprint <http://www.waterfootprint.org/?page=files/productgallery&product=pork>

Københavns E. Vandforbrug https://www.ke.dk/portal/page/portal/Erhverv/Vand/Vand_forbrug?page=152

Spar på vandet, spar på forbruget http://ec.europa.eu/environment/climat/campaign/news/news16_da.htm

Det vand vi spiser – Konsekvenserne af kunstvanding i landbruget

<http://www.eea.europa.eu/da/articles/the-water-we-eat>

7. KOMMUNERNES ADMINISTRATION

Kommunerne har myndighedsansvaret for, at vandværkernes drikkevand har en god kvalitet. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med vandforsyningsanlæg, vandets kvalitet, med den indvundne vandmængde og beslutter hyppigheden for kommunalt tilsyn. Kommunerne har ansvar for den overordnede planlægning af vandforsyningen, giver tilladelser til indvinding og har ansvar for at finde og udbedre en forurening. Men kommunerne administrerer også godkendelser til udvidelser af husdyrbrug.

De to ansvarsområder er en dårlig kombination, for kommunerne overholder ikke altid lovgivningen, når de giver tilladelser til udvidelser af husdyrbrug. Det viser information fra Det Økologiske Råd, som siden 2007 har ret til at klage over kommunernes miljøgodkendelser af husdyrbrug til Miljøklagenævnet. Rådet ønsker at få kommunerne til at minimere landbrugets skadelige påvirkning på natur og miljø ved at stille krav til landmændene. Miljøklagenævnet havde pr. 1. januar 2010 truffet afgørelse i 27 af Det Økologiske Råds klager og Rådet fik medhold i dem alle. Nu venter ca. 250 klager fra Det Økologiske Råd på en afgørelse i Miljøklagenævnet. Danmarks Naturfredningsforening har samme erfaring og fortæller, at klagerne over kommunernes husdyrgodkendelser er velbegrundede: Af 21 klager efter husdyrloven hos Miljøklagenævnet blev alle vundet. Af vvm-vurderinger, som vi har set, fremgår det, at undersøgelse af vandbehov og lokalisering af beskyttet flora og fauna udelades, når udvidelser af husdyrbrug tillades.

Vi mener, at det kan være vanskeligt for kommunerne at administrere den dobbeltrolle, de har som myndighed for både vand og udvidelser af husdyrbrug. Vi peger desuden på et alvorligt habilitetsproblem: I kommunernes Teknik- og Miljøudvalg er der ofte mange landmænd, medlemmer af Venstre og/eller entreprenører, som bygger stalde, og da de alle har en særlig interesse i at tillade udvidelser af husdyrbrug, kan tilladelser ske på et usagligt grundlag og under til sidesættelse af lovgivning om natur, miljø og vand. Det problem ønsker vi undersøgt og løst hurtigst muligt, f.eks. ved at lægge opgaverne hos to forskellige, uvildige instanser.

Information:

Det Økologiske Råd: Klager over husdyrbrug

http://www.ecocouncil.dk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=87&Itemid=204&limitstart=180

Skrappere krav til husdyrgodkendelser <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=21315>

8. GYLLE

8.1 GYLLE ER EN RISIKOFAKTOR: I Danmark er der ca. 13.000 (2006) gyllebeholdere, der produceres årligt ca. 30.000.000 m³ gylle. Der gives stadig tilladelser til udvidelser af husdyrbrug med etablering af nye gylletanke alt for tæt ved følsom natur, skriver Danmarks Naturfredningsforening. Som følge af ændringerne i landbrugsloven kan antallet af dyr i landbruget forventes at stige i nærmeste fremtid.

”Gylle kan indeholde kemiske stoffer, herunder medicinrester, hormoner, mercaptaner, kuldioxid, ammoniak, metan, desinfektionsmidler, svovlbrinte mv. der alle er kemiske forbindelser med toksisk potentiale og vil også kunne spredes med gylle”, skriver miljøstyrelsen. Professor Finn Gyntelberg oplyser, at svovlbrinte er en meget toksisk forbindelse med samme giftvirkning som cyanid, at mercaptaner har nogenlunde samme effekt og at dyr og mennesker kan blive smittet med salmonellabakterier, colibakterier, yersiniabakterier, listeriabakterier og campylobakter fra gylle. Metan og kuldioxid er begge drivhusgasser og medvirker til den globale opvarmning, skriver Finn

Gyntelberg og konkluderer, at gyllespredning er et alvorligt miljømedicinsk problem med potentielle helbredsrisici for husdyr og mennesker, og at forebyggelse er særdeles nødvendig.

”Medicinrester fra f.eks. svin kan blive spredt på markerne sammen med gyllen og efterfølgende blive udvasket til grundvand, overfladevand og drænvand. Medicinrester fra dambrug kan blive udledt til vandløb nedstrøms for dambruget”, skriver DMU og anbefaler samtidig, at vandløb med udledning fra dambrug overvåges for de fire antibiotika, som blev fundet i undersøgelsen, og at det kan være relevant at inddrage havbrug i overvågningen, da havbrug og dambrug benytter de samme lægemidler. Biosam skriver bl.a.: ”De veterinære lægemiddelstoffer spredes via udvaskning og afstrømning fra marker, der har været gødet med gylle. Desuden udleder lægemiddelproducenter, hospitaler, slagterier og dambrug lægemidler til miljøet. Lægemiddelstofferne er både designet til at være biologisk aktive og til ikke at blive nedbrudt, før de har gjort deres virkning i kroppen. Ydermere er de designet til at blive udskilt fra kroppen efter endt virkning, med den konsekvens, at lægemiddelstofferne stadig er aktive og yderst mobile, når de rammer miljøet.” F.eks. får danske grise stigende mængder antibiotika. Medicinen havner i gylletankene, hvorfra den spredes på markerne.

Gylle indeholder tillige tungmetallerne zink og kobber, som tilføres markerne med gyllen. Danmarks grise får flere hundrede tons kobber og endnu mere zink pr. år i foderet. Kobber øger antibiotikaresistens, skrev KVL og DFVF i 2005, og forklarede, at spredning af kobber kan øge forekomsten af antibiotikaresistente bakterier. Det giftige metal kobber nedbrydes ikke, men ophobes i jorden. De naturlige bakterier i jorden kan blive modstandsdygtige overfor kobbers giftvirkning, og de kobberresistente bakterier bliver samtidig mere resistente overfor antibiotika. Forskerne mener, at modstandsdygtighed via jorden, afgrøder og dyr kan overføres til bakterier, der fremkalder sygdomme hos mennesker. Derfor kan spredning af kobber i jordmiljøet begrænse vores muligheder for at bekæmpe sygdomme med antibiotika. Kobberindholdet i jorden kan have langvarige følger for menneskers sundhed.

Lektor ved Københavns Universitet Ib Johnsen, der er specialist i tungmetallers påvirkning af miljøet, udtaler: »Den langsomme tungmetal-forurening af naturen er en af de priser, vi betaler, for en meget intensiv landbrugsdrift. Men den overses let på grund af andre og mere aktuelle miljøtrusler. Cadmium, som vi får gennem landbrugsgødning, fra biler og luftbårent nedfald, er f.eks. endnu farligere end kobber, og her ligger de humane grænser lavere,«.

En række danske forskere skriver, at spredning af kobber til miljøet har nogle negative effekter på landbrugsjordens mikrobielle omsætning, plantevæksten og forekomsten af jordlevende dyr. Jordens mikroorganismer og mikrofauna er særdeles vigtige for jordens frugtbarhed på grund af deres evne til at fremme omsætning af plantenæringsstoffer, bekæmpe skadedyr og nedbryde pesticider mv., inden de når grundvandet. Spredning af kobber- og zinkholdig gylle medfører desuden en forøgelse af "baggrundskoncentrationen" for disse metaller specielt i jorde, hvor svinegylle bliver spredt.

Også østrogen findes i gylle: Danmarks JordbrugsForskning og Danmarks Farmaceutiske Universitet har påvist, at østrogen i gylle fra sobesætninger kan udvaskes til drændybde. De målte koncentrationer er så høje, at det kan virke kønsforstyrrende på fisk og padder. Søer og orner har en naturlig produktion af kønshormonet østrogen, som de udskiller med gødningen. Undersøgelsen viste, at østrogenet kan findes i drændybde flere måneder efter, at gyllen er bragt ud.

De miljømæssige og sundhedsmæssige konsekvenser, som udspreddingen af de store mængder urensset gylle forårsager, er ikke medtaget i høringen. Vi ønsker, at gylles påvirkning på omgivel-

serne direkte medtages i drikkevandsplaner og at der indføres et stop for udspredning af urensede gylle.

Information:

Medicinrester i miljøet <http://www.dmu.dk/udgivelser/dmunyt/2008/1/fr638nyhed>

Medicin i spildevand <http://www.biosam.dk/biosam/PDF/Biosam14.pdf>

Gyllespredning - en arbejds- og miljømediciners synspunkter. *"Miljø og sundhed" nr. 15, december 2000, professor Finn Gyntelberg, Arbejds- og Miljømedicinsk Klinik, H:S Bispebjerg Hospital.*

Miljøprojekt nr. 606, 2001. Risikovurdering ved anvendelse af vandingskanoner til udspredning af gylle fortyndet med vand <http://www2.mst.dk/common/Udgivramme/Frame.asp?http://www2.mst.dk/udgiv/publikationer/2001/87-7944-564-0/html/helepubl.htm>

Kobber og zink. Metaller af betydning for fødevarer sikkerhed og miljø http://www.okoforsk.dk/funktion/koor/nyforsk/ir/PDF/fil/1_1_1.pdf

Kobber øger antibiotikaresistens

http://www.life.ku.dk/presse/pressemeddelelser/pressemeddelelser_2005/2005/Kobber_antibiotikaresistens.aspx

Kobber fra svin truer miljøet <http://www.information.dk/57360>

Østrogener fra gylle kan udvaskes

http://djf-intranet.agrsci.dk/ny_navigation/nyheder/oestrogenener_fra_gylle_kan_udvaskes

8.2 GYLLEUDSLIP: I hele landet er der de senere år sket utallige gylleudslip fra gylletanke eller ved udbringning af gylle. Disse udslip har forurenede vand og natur og slået meget liv ihjel. Nogle eksempler: "En katastrofe - sådan bliver gylleudslippet i Stokkebæk Å betegnet fra flere sider. Åen var et lystfiskermekka med masser af ørreder, men nu er både ørreder og bunddyr døde", skrev Maskinbladet.dk den 14. april 2010. Den 3. juli 2010 skrev Nordjyske.dk i artiklen "Stort gylleudslip slår Uggerby Å ihjel", at "Et gylleudslip, der opstod omkring Tårs, bevæger sig i øjeblikket ned ad Uggerby Å som en gigantisk prop af gylle, der slår alt liv i åen ihjel, som den kommer frem. - Fiskene flygter foran udslippet, men der driver døde fisk overalt. Og det er både fiskeyngel og store ørreder på måske 70 centimers længde." Den 16. juli 2010 skrev Landbrugsavisen.dk i artiklen "Gylleudslip tømmer sø for vand" om et gylleudslip ved Hedensted, hvor brandvæsenet var nødt til at tømme en sø efter udslippet, som udslettede alt liv i søen. Den 22. juli 2010 var den gal igen: "Gylle udrydder ørreder", skrev Landbrugsavisen.dk om et gylleudslip, som bl.a. dræbte fiskene i Bjergskov Bæk i Skanderborg. Avisen oplyser, at "Bjergskov Bæk er meget vigtig for ørredbestanden i Mossø, fordi der hvert år vandrer hundredevis af ørreder ind i bækken for at gyde."

En anden variant af gylleudslip berettede DR om i marts 2010, da en landmand ved Nibe overtrådte lovgivningen ved at sprede mange tons gylle ud på en frosthård mark, hvorfra gyllen løb ud i Vidkær å-systemet og Halkær Bredning og dræbte dyre- og planteliv.

Gylleudslip er årsag til forurening og at dyre- og planteliv udslettes. Men miljøministeriet har intet gjort for at standse udslippene, og også denne høring udelader forholdsregler ved gylleudslip. Tabt dyreliv kan ikke genskabes og det kan være vanskeligt eller umuligt at genoprette forurenede omgivelser og forurenede vand. Derfor ønsker vi en effektiv kontrol med gylletanke, at gylletanke afskærmes og at enhver gylleforurening straffes på en måde, som maner til større omhyggelighed.

Information:

Altødelæggende gylleudslip kan stoppes <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=21942>

Meldt til politiet efter gylleudslip <http://www.dr.dk/Regioner/Nord/Nyheder/Aalborg/2010/03/18/124149.htm&regional>
Gylleudslip dræber flere end 100.000 fisk <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2010/07/05/185227.htm?rss=true>

Gylleudslip tømmer sø for vand
<http://www.landbrugsavisen.dk/Nyheder/Netnyheder/2010/7/16/Gylleudsliptoemmersoeforvand.htm?fag=A>

Gylleudslip kunne være stoppet <http://www.maskinbladet.dk/artikel/gylleudslip-kunne-vaere-stoppet>

Gylle udrydder ørreder
<http://www.landbrugsavisen.dk/Nyheder/Netnyheder/2010/7/22/Gylleudrydderoerreder.htm?fag=A>

Stort gylleudslip slår Uggerby Å ihjel
<http://www.nordjyske.dk/hjoerring/forside.aspx?ctrl=10&data=12%2c3611218%2c5%2c3>

9. ULOVLIGHEDER

9.1 LANDMÆNDS ULOVLIGE OVERPRODUKTION: Hver femte af de største svineproducenter på Fyn og det jyske trekantområde producerede langt flere grise, end de havde fået tilladelse til, viste en undersøgelse i 2004. Ca. 50 ud af 250 undersøgte landbrug producerede for mange grise: 20% af de 244 undersøgte svinefarme havde for mange grise, alene to producenter mentes tilsammen at have produceret næsten 40.000 grise for meget på et enkelt år. En chefkonsulent for Svinerådgivningen på Fyn skønnede i 2004, at mellem 10 og 20% af de fynske landmænd havde overproduktion. I et notat fra Skov- og Naturstyrelsen fra 2005 anføres lignende tal. Men problemet er ikke begrænset til det undersøgte område, forlød det dengang.

Når landmænd har for mange dyr, er der mindre plads til det enkelte dyr, hvilket har dyreværns-mæssige konsekvenser og overproduktion betyder mere forurening af natur, miljø og vand. Derfor ønsker vi, at der foretages tælling af dyr i hele landet for at få klarlagt omfanget af overproduktion på landbrug med over 75 dyreenheder og for at få standset ulovlige produktioner.

Information:

Overproduktion af svin politianmeldes som vinden blæser <http://politiken.dk/indland/article89633.ece>

Omfattende snyd med svin <http://politiken.dk/erhverv/84553/omfattende-snyd-med-svin/>

Redegørelse om skærpet tilsyn med produktionen af svin på ejendomsniveau
<http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/B2ED0011-33E6-4834-A013-43F9EA5A44CD/15427/Tilsynmedoverproduktionafsvin.pdf>

9.2 LANDMÆNDS ULOVLIGE IMPORTER: Landmænd tages jævnlige i at bruge eller smugle ulovlige produkter ind i Danmark, f.eks. ulovlig import af medicin, antibiotika og hormoner til dyr, gødning og sprøjtegifte, også midler, som er forbudt i Danmark. I januar 2010 afslørede politiet den hidtil største sag nogensinde om ulovlig import. Denne import var omfattende og organiseret, og tre mellemmand havde så mange kunder blandt landmænd, at forretningen var levevej for de tre. Politiet mener, at de ulovlige importører af gødning og sprøjtegifte har stået på i tre år. Importerne skete via en søstervirksomhed i Tyskland, og blev faktureret som korn og foderstoffer for at undgå afgifter.

De ulovlige importører kan bl.a. skade grundvand og drikkevand. Vi ønsker, at der gøres større anstrengelser for at standse disse ulovligheder. Kontrollerne må skærpes og sanktionerne skal stå i forhold til lovovertrædelsen.

Information:

Vandværker efterlyser hårdere straffe for landbrugets giftmisbrug <http://politiken.dk/indland/article878554.ece>

Giftsmuglere på Djursland er fanget <http://politiken.dk/indland/article838513.ece>

Pesticidkriminelle landmænd jages <http://nyhederne.tv2.dk/article/27746959/?forside>

Plantedirektoratet: Sort gødning og ulovlige pesticider afsløret
<http://pdir.fvm.dk/Default.aspx?ID=9992&PID=121993&NewsID=10575>

Miljøstyrelsen: Ulovlig import af pesticider udløser store bøder
http://www.mst.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2007/Ulovlig_import_af_pesticider_udloeser_store_boeder.htm

10. KVÆLSTOF

Kvælstofforbindelser er næringsstoffer, som findes i kunstgødning og husdyrgødning, og er nødvendige for planter vækst. De vigtigste forbindelser i denne sammenhæng er ammoniak, som findes i gylle og nitrat, som findes i gylle og kunstgødning. Når kvælstoffer tilføres jorden i større mængder, end planterne kan optage, udvaskes en del af overskuddet til åer, søer, fjorde og åbne farvande eller siver ned til grundvandet. Næringsstofferne giver bl.a. iltsvind. Tilførsel af alt for store mængder kvælstof og forurening med pesticider er de største trusler mod det danske vandmiljø.

Information:

Vand 1999 <http://www2.skovognatur.dk/publikat/netpub/naturogm99/vand2.htm>

<http://www.kattrupvand.dk/pdf/Grundvand/h1s30-31.pdf>

Miljøstyrelsen vejledning om godkendelse af husdyrbrug – Nitrat (Overfladevand)
[http://www2.mst.dk/Wiki/\(S\(nt13aj55jueb0jnl5b2yl1i3\)\)/Husdyrvejledning.Nitrat%20\(overfladevand\).ashx](http://www2.mst.dk/Wiki/(S(nt13aj55jueb0jnl5b2yl1i3))/Husdyrvejledning.Nitrat%20(overfladevand).ashx)

Miljøstyrelsen vejledning om godkendelse af husdyrbrug – Nitrat – Grundvand -Vurdering
[http://www2.mst.dk/Wiki/\(S\(nt13aj55jueb0jnl5b2yl1i3\)\)/Husdyrvejledning.Nitrat-Grundvand-Vurdering.ashx#Husdyrvejledning.Nitrat-Grundvand-Vurdering](http://www2.mst.dk/Wiki/(S(nt13aj55jueb0jnl5b2yl1i3))/Husdyrvejledning.Nitrat-Grundvand-Vurdering.ashx#Husdyrvejledning.Nitrat-Grundvand-Vurdering) Vil du vide mere 10

10.1 AMMONIAK: Ammoniak er brandfarligt, giftigt ved indånding, virker ætsende på hud, slimhinder og øjne. Indånding af ammoniakgas kan medføre akut lungeødem, og kramper i luftvejene kan føre til bevidstløshed og død. Stoffet er letopløseligt i vand og er meget giftigt for vandmiljøet og organismer, der lever i vand.

Ammoniak vil hurtigt omdannes til ammonium, der trænger ned i grundvandet uden omdannelse i såkaldt reducerende jordtyper, f.eks. moræneler. I områder med sandjord vil ammonium omdannes til nitrat.

Ammoniak en alvorlig trussel mod naturen. "I dag anses ammoniakfordampning for at være det største luftforureningsproblem i store dele af det åbne land i Danmark", står der i forslag til Ammoniakhandlingsplanen i 2001, hvor det også oplyses, at en ikke ubetydelig del af ammoniakken bæres med vinden ud over landjord og åbne farvande og havner i vores nabolande.

"Da forureningen med den luftbårne ammoniak-kvælstof allerede nu vurderes at være en alvorlig trussel mod naturens kvalitet og en forhindring for at opretholde en gunstig bevaringsstatus i særligt

værdifulde naturområder, anbefaler udvalget at der straks træffes foranstaltninger for at bevare udvalgte naturtyper der er særligt sårbare over for ammoniak-kvælstof.", skrev Wilhjelmudvalget i 2001.

Ammoniakhandlingsplanen blev set i sammenhæng med en række målsætninger, som Danmark har tilsluttet sig, bl.a. EU's Habitatdirektiv, der skal sikre internationale naturbeskyttelsesområder mod forringelser, og planen skulle nedbringe ammoniakfordampning i områder, hvor landbrugsproduktionen sker i nærheden af sårbare naturtyper.

Danmark er den 2. værste forurener med ammoniak og kvælstofoxider i EU, skrev Berlingske Tidende i 2008 på baggrund af tal fra EU's statistiske kontor Eurostat. Med undtagelse af nogle få procent kommer ammoniakken fra den store produktion af især grise. Ammoniakken havner i miljøet, når de mange millioner tons gylle fra gylletankene bringes ud på markerne, og når staldenes ventilationsanlæg lufter ud og slipper urensset luft ud til omgivelserne - der er stadig ikke lovkrav om at rense luften fra staldene.

En af metoderne til at fjerne ammoniakstank fra de sammenstuede dyr i staldene, er ufortyndet svovlsyre, som anbringes under dyrenes spaltegulve. Landmanden får mange tons svovlsyre hjem ad gangen.

Vi mener, at landbrugets intensive produktion udgør en enorm risiko for natur, miljø, flora, fauna og dyrs og menneskers sundhed. Vi ønsker, at dansk landbrug hurtigst muligt bliver bæredygtigt og at det sker gennem lovgivningen i samarbejde mellem sundhedsministeriet, miljøministeriet, justitsministeriet og fødevareministeriet.

Information:

Beredskabsstyrelsen. Ammoniak <http://www.kemikalieberedskab.dk/upload/ik/67.pdf>

Kemira, sikkerhedsdatablad

http://www.kemira-growhow.com/NR/rdonlyres/40B14D87-8500-401A-8FC8-D3D0B57D4C0D/0/Ammoniak82_N.pdf

Danmark får andenplads i forurening <http://www.berlingske.dk/danmark/danmark-faar-andenplads-i-forurening>

Handlingsplan til reduktion af ammoniakfordampningen fra landbruget

<http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/60C50A41-4C31-49E2-BBA3-1D2FCADCA3F/7705/amoniakfordampning.pdf>

En rig natur i et rigt samfund. Wilhjelmudvalget, 2001

<http://www2.skovognatur.dk/udgivelser/2002/87-7279-378-3/pdf/helepubl.pdf>

10.2 NITRAT: Nitrat kan være årsag til forurening af drikkevand, skriver Fødevarestyrelsen, og på grund af nitratgødning kan grøntsager indeholde meget nitrat. Nitrat kan påvirke stofskiftet. Kræftens Bekæmpelse skriver, at kunstgødning kan give høje koncentrationer af nitrat i frugt og grøntsager og i grundvandet. Når man spiser disse grøntsager eller drikker vandet kan nitrat omdannes til nitrit. Nitrit kan i mave-tarmkanalen eller i selve maden danne nitrosaminer, som medfører øget risiko for kræft i mavesækken.

"Udvaskning af næringsstoffer fra landbruget betyder at grundvandet nogle steder indeholder for meget nitrat", skriver ministeriet. Udsagnet bekræftes af undersøgelser fra GEUS, som bl.a. konkluderer, at det overordnet set ser ud til at gå den rigtige vej med hensyn til at reducere nitratindholdet i grundvandet, men at nitrat i drikkevand og grundvand stadig er et problem og at der flere steder fortsat konstateres stigninger, også i det helt unge grundvand dannet efter vandmiljøplanernes ikrafttræden.

Ifølge GEUS er der kun i få vandværksboringer konstateret nitrat over grænseværdien for drikkevand, hvilket skyldes, at boringer med et for højt nitratindhold lukkes og erstattes af dybere boringer. Den forurenede del af grundvandet fravælges, derved slipper forbrugerne for et højt nitratindhold i vandet. Men på den måde mister Danmark drikkevandsboringer på grund af nitrat, og nitrat begrænser omfanget af den anvendelige ressource. Vi ønsker, at grundvand og drikkevand beskyttes langt bedre ved, at kilderne til forurening fjernes.

Danmarks Statistik offentliggør ikke længere statistikken "Nitrat og pesticider i drikkevandet". De sidste tal er fra år 2000. Statistikken belyste koncentrationen af nitrat og pesticider i drikkevand, men disse data fås ikke længere i overskuelig form. Ydermere er Danmarks Statistiks miljøkontor nedlagt, måske som led i besparelser. Vi ønsker, at det igen vil være muligt at få disse data fra Danmarks Statistik og at miljøkontoret genetableres.

Information:

Nitrat

http://www.foedevarestyrelsen.dk/foedevare/kemi_og_emballage/uorganiske_miljoeforureninger/nitrat/forside.htm

Årsager til kræft i mavesækken

<http://www.cancer.dk/Hjaelp+viden/kraeftformer/kraeftsygdomme/mave/aarsager+mavekraeft/>

Danmarks Statistik. Nitrat og pesticider i drikkevandet

<http://www.dst.dk/Vejviser/dokumentation/Varedeklarationer/emnegruppe/emne.aspx?sysrid=1104>

GEUS: Grundvandsovervågning 2009

<http://www.geus.dk/geuspage->

[dk.htm?http://www.geus.dk/publications/grundvandsovervaagning/grundvandsovervaagning.htm](http://www.geus.dk/publications/grundvandsovervaagning/grundvandsovervaagning.htm)

11. GRØN VÆKST

I regeringens Grøn Vækst er der beskrevet en række initiativer for at reducere belastningen med pesticider, skriver ministeriet. Med ændringerne i landbrugsloven og Grøn Vækst, som er en del af regeringens landbrugspolitik, tillades bl.a. dyrehold af ubegrænset størrelse, hvilket alt andet lige vil øge forureningen. Grøn Vækst indeholder bl.a. afgift på de farligste sprøjtegifte, sprøjtefri zoner ved vandboringer, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner ved vand med et samlet areal på ca. 50.000 hektar og en kvælstofreduktion på 19.000 tons. Reduktionen på kvælstof blev indskrevet i Grøn Vækst på grund af EU's Vandrammedirektiv. Kravene blev imidlertid alle udsat i foråret 2010, også de dele, som skulle opfylde krav fra EU.

EU's Vandrammedirektiv har været kendt i 10 år, men kravet om kvælstofreduktionen fik landboforeninger og landmænd til at protestere i hele landet, og efter utallige protester og trusler fra landmænd og landboorganisationer udsatte regeringen og DF nogle af de små tiltag i Grøn Vækst, som skulle forhindre lidt af landbrugets forurening: 1) Forslag om pesticidfrie zoner på 25 meter ved vandboringer skulle fremsættes i foråret 2010, men udsættes. 2) Forslag om ændring af pesticidafgiften for at reducere forbruget af de mest skadelige sprøjtegifte skulle fremsættes i efteråret 2009, men udsættes til efteråret 2010. 3) Etablering af 10 m sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner langs alle vandløb og søer svarende til et samlet areal på ca. 50.000 hektar udsættes fra foråret 2010 til efteråret 2010. Randzonerne skulle forbedre tilstanden for vandmiljøet. Aftalen ændrer landbrugets kvælstofreduktion fra 19.000 tons til 9.000 tons. Ydermere vil regeringen og DF drøfte "muligheden for yderligere anvendelse af undtagelsesbestemmelserne i EU's Vandrammedirektiv, hvor det vurderes relevant med henblik på at opretholde

beskæftigelsen og udviklingsmulighederne i hele landet." Overholdelse af Vandrammedirektivet kan på grund af den fortsatte udledning af kvælstof i værste fald blive udsat yderligere 10-12 år.

Ændringerne og udsættelserne giver landmændene lov til at fortsætte med at forurene vandmiljø og drikkevand, forringer natur og miljø yderligere og forhindrer Danmark i at overholde Vandrammedirektivet. Det ved regeringen godt. Vi ønsker, at der bliver sat skub i beskyttelsen af natur, miljø, biodiversitet og vand, at landbruget bliver bæredygtigt og at Danmark overholder forpligtende aftaler. En af måderne er at skære ned på antallet af dyr i danske stalde, så Danmark får det antal dyr, som landet kan bære.

Information:

Landmænd kæmper mod vandplaner <http://www.dr.dk/P1/Miljoereportagen/Udsendelser/2010/03/11112527.htm>

Landmænd strømmer til protestmøde

<http://www.nordjyske.dk/erhverv/forside.aspx?ctrl=10&data=4%2c3524027%2c5%2c3>

Intensiv debat om Grøn Vækst <http://www.landbosyd.dk/Gronvakst.htm>

Sjællandske landmænd klar til aktion

http://www.landbrugoest.dk/indhold/sider/artikler/vis_artikel.aspx?id=21179

Landmænd satte traktorer i nøglehullet <http://www.tvsvyd.dk/artikel/39032:Landmaend-satte-traktorer-i-noeglehullet>

Sjællandske bønder starter landsforening i protest over Grøn Vækst

http://www.landbrugoest.dk/indhold/sider/artikler/vis_artikel.aspx?id=21178

12. DRÆNING AF MARKER

Græsmarker og levende hegn i markskel kan holde på regnvand, men fjernes mange steder for at markerne kan blive større. Det lovligt at dræne sin mark. Regnvand, som kunne ende som grundvand, drænes væk og ledes ud i vandmiljøet. Via drænvandet udledes bl.a. næringsstoffer og sprøjtegifte fra markerne, drænrør fungerer som transportører af stofferne: "På mere end halvdelen af det danske landbrugsareal fungerer dræn og grøfter som motorveje, hvor næringsstoffer uhindret kan transporteres fra marken til vandmiljøet", skriver Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, som foreslår drænfiltre til at opsamle næringsstofferne for at forebygge forurening af naturlige vandressourcer.

Vi mener, at løsningen ikke er flere dræn, mere oprensning eller tilplantning med energipil, men en ny politik for områder ved vand: Vi ønsker, at de levende hegn fredes, at der i lovgivningen stilles lovkrav om ekstensiv drift ved vand, at der føres effektiv kontrol og at overtrædelser sanktioneres via retssystemet.

Information:

Filtre skal fjerne næringsstoffer fra landbrugets drænvand

http://www.agrsci.dk/ny_navigation/nyheder/filtre_skal_fjerne_naeringsstoffer_fra_landbrugets_draenvand

Drikkevandet trues af pesticider trods forskernes årelange viden

<http://ing.dk/artikel/91263-drikkevandet-trues-af-pesticider-trods-forskernes-aarelange-viden>

Varslingssystem for udvaskning af pesticider til grundvand http://pesticidvarsling.dk/publ_result/2007.html

The Danish Pesticide Leaching Assessment Programme <http://pesticidvarsling.dk/xpdf/vap-results-99-07.pdf>

Fosfor i vand og jord – udvikling, status og perspektiver
http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR380_kap07.pdf

Bekæmpelsesmidler - anvendelse og spredning i miljøet
http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_temarappporter/rapporter/87-7772-443-7.pdf

Vandcenter Syd: Strategi for grundvandsbeskyttelse Marts 2009
http://www.vandcenter.dk/da-DK/Om_os/Ansvarlighed/~media/VCS/Files/Kildepladsrapporter/Strategi%20for%20grundvandsbeskyttelse-kort%20udgave-nyt%20LayOut.ashx

Miljøstyrelsen. Pesticides Research no. 69, 2003
http://www2.mst.dk/common/Udgivramme/Frame.asp?http://www2.mst.dk/udgiv/publications/2003/87-7972-951-7/html/kap01_eng.htm

13. VAND, NATUR, MILJØ OG BIODIVERSITET

EU's Vandrammedirektiv skal bl.a. beskytte vandmiljø, drikkevand og grundvand, så vand får en god tilstand. Det indebærer først og fremmest, at der skal være gode livsbetingelser for planter og dyr, og menneskelig påvirkning af dyr og planter må kun føre til mindre afvigelser i artssammensætning og individantal i forhold til uberørte forhold. Men i Danmark ser det ikke godt ud.

Pesticidernes rejse mod grundvandet har længe været kendt af forskere og Miljøstyrelsen, men intet er sket. Peder Agger, professor i miljøplanlægning og naturbeskyttelse ved RUC, udtaler, at vores udbredte anvendelse af pesticider i Danmark er en mega trussel mod den danske biodiversitet. Det er ikke kun marker, der bliver lagt øde, men også vandløb. Det driver med luften, og det kommer ud med grundvandet. Peder Agger mener, det er tid til en håndfast regulering.

Ifølge DMU har 78% af de naturtyper, som er omfattet af Habitatdirektivets liste over natur, vi skal passe særligt på, en ugunstig tilstand. Det samme gælder for 59% af de arter af dyr og planter, som står på direktivets liste. "Problemerne er velkendte: for mange næringsstoffer, ophør af græsning og høslæt, afvanding mv.", skriver DMU og oplyser, at listen over danske naturtyper, som har det skidt, er lang: "Der er tre hovedårsager: 1) Rigtigt mange af vores dyr og planter forsvinder når der kommer for mange næringsstoffer i jorden. 2) Ophør af græsning og høslæt bevirker at vores enge og andre lysåbne naturtyper gror til, en proces der i øvrigt fremmes af tilførsel af næringsstoffer. 3) Afvanding og vandindvinding er et alvorligt problem for vores våde naturtyper."

I december 2009 skrev DMU bl.a.: "Intet tyder på at Danmark vil kunne opfylde EU's mål om at standse nedgangen i den biologiske mangfoldighed, biodiversiteten, inden 2010. Naturen går fortsat tilbage i skovene, i den lysåbne natur og i landbrugslandet. Noget tilsvarende gør sig gældende i vores havområder." Enge, overdrev, hede, moser og klitter forsvinder; to tredjedele af de lysåbne naturtyper har ugunstig bevaringsstatus. Naturen har det skidt i de 62% af Danmarks areal, som landbruget dyrker. Den samlede bestand af fugle i agerlandet er gået voldsomt tilbage, og haren blev rødlistet i 2010.

"Nyttige insekter uddør", skrev Landbrugsavisen.dk sidste år, og fortalte, at mange arter af myg, bier og sommerfugle går tilbage eller udryddes. Det kan koste milliarder for landbrug og samfund, fordi der mangler insekter til at bestøve træer og planter. Landbruget er den store synder, når det drejer sig om udryddelse af insekter. Sprøjtegifte og store marker ødelægger insekternes leve- og ynglesteder. Peter Esbjerg, KU, udtaler: "Det intensive landbrug i Danmark går stærkt ud over biodiversiteten". Per Kryger, seniorforsker ved Aarhus Universitet, udtaler, at alene i Danmark øger

insekterne produktionen med to mia. kr., så det er et meget alvorligt problem, at insekterne forsvinder.

WWF Verdensnaturfonden slog alarm i 2008. Østersøen er det mest døde hav i verden: I alt 42.000 kvadratkilometer, et område på størrelse med Danmark, er totalt og permanent uddødt, en livløs hav-ørken, og langt større arealer er lejlighedsvis plaget af iltsvind. Østersøen er det hav i verden, som har de største zoner, hvor overgødning og forurening har slået alt liv ihjel. I de værste år rammes 100.000 kvadratkilometer af iltsvind. Næsten alle kyststrækninger i den danske del af Østersøen har det skidt. Landbrugets gødning fører til algeopblomstring og slår livet ihjel.

Vandmiljøet blev i august 2010 ramt af kraftig iltsvind. Næsten 900 kvadratkilometer i det sydlige Lillebælt og fjorde ramt af iltsvind, Limfjorden og farvandene syd for Sjælland blev ramt af lave iltkoncentrationer, og farvandet omkring Als, Flensborg Fjord, Als Fjord og Aabenraa Fjord blev påvirket af iltsvind. Det kan være farligt at spise østers og muslinger i områder med iltsvind, fordi algegift opsamles i dyrene.

Der foregår store ødelæggelser af natur, miljø, flora, fauna, biodiversitet og vand i Danmark. Det intensive landbrug prioriteres langt over miljøet. Det kan ikke fortsætte. Vi ønsker, at der reageres politisk på den meget omfattende dokumentation af forurening og ødelæggelser, at ødelæggelser af natur, miljø og vand sanktioneres via retssystemet og at de forpligtende, nationale og internationale aftaler, love, direktiver m.v., som Danmark har tilsluttet sig, tages bogstaveligt og overholdes hurtigst muligt. Det haster.

Information:

Fakta om EU's Vandrammedirektiv

<http://www.blst.dk/VANDET/Vandplaner/Vandrammedirektiv/Fakta+om+vandrammedirektivet/06010000.htm>

Voldsomt iltsvind i fjordene <http://www.dr.dk/Regioner/Syd/Nyheder/Aabenraa/2010/08/28/095904.htm>

Muslinger gør dig stadig syg <http://www.dr.dk/Regioner/Esbjerg/Nyheder/Esbjerg/2010/08/25/094443.htm>

WWF: Breathless Coastal Sees http://www.wwf.se/source.php/1183906/wwf_breathless_coastal_seas_engl.pdf

Østersøen - det mest døde hav i verden <http://ing.dk/artikel/89290>

Tab af biologisk mangfoldighed http://www.dof.dk/index.php?id=nyheder&s=nyheder&m=visning&nyhed_id=767

Europæiske fugle lider under landbrugspolitikken

http://www.dof.dk/index.php?id=nyheder&s=nyheder&m=visning&nyhed_id=566

Marskens ynglefugle på voldsom nedtur

http://www.dof.dk/index.php?id=nyheder&s=nyheder&m=visning&nyhed_id=516

Nyttige insekter uddør <http://www.landbrugsavisen.dk/Nyheder/Netnyheder/2009/4/23/Nyttige+insekter+uddoer.htm>

Fire ud af fem særligt beskyttede naturtyper har det dårligt

<http://www.dmu.dk/udgivelser/dmunyt/2008/3/naturtyper/>

Kraftigt iltsvind i flere områder i juli og august

http://www.dmu.dk/nyheder/artikel/kraftigt_iltsvind_i_flere_omraader_i_juli_og_august-1/

Frimodt-Møller, Mette

Fra: nini.jeppesen@3f.dk
Sendt: 8. september 2010 15:30
Til: pre@mim.dk; MIM - Miljøministeriets hovedpostkasse; BLST - By- og Landskabsstyrelsens hovedpostkasse; Thornæs, Flemming
Emne: Høringssvar: Handlingsplan for drikkevand

3F skal i forbindelse med Miljøministerens høring om ny plan for at sikre rent drikkevand meddele, at vi støtter planen, men finder, at der mangler at blive beskrevet, hvilke tiltag kommunerne og andre skal iværksætte for ikke at forurene det rene drikkevand med vand fra utætte kloakledninger eller andet spildevand.

Det har gennem de senere år flere gange vist sig, at rent drikkevand er blevet forurenet på grund af utætte kloak- og spildevandsledninger - med store menneskelige og økonomiske omkostninger til følge, hvorfor vi derfor finder, at der også skal igangsættes tiltag for at mindske disse typer af forurening.

Venlig hilsen

Jesper Lund-Larsen
Miljø- og arbejdsmiljøkonsulent

Fagpolitisk center for arbejdsliv
Kampmannsgade 4
DK 1790 København V

Tlf. +45 88 92 10 12
Fax: +45 88 92 03 69
Mobil: +45 21 45 74 32

e-mail: jll@3f.dk
Web: www.grønnejob.dk
Web: www.3f.dk

☺ Tæk på miljøet før du printer

-----Oprindelig meddelelse-----
Fra: Miljøministeriet [mailto:pre@mim.dk]
Sendt: 13. juli 2010 13:49
Til: Jesper Lund-Larsen, Fagpolitisk Center for Arbejdsliv

Emne: Pressemeddelelse: Ny plan sikrer rent drikkevand

Pressemeddelelser fra Miljøministeriet

=====

BEMÆRK: Du kan ikke svare på denne mail!

=====

13. juli 2010

Miljøminister Karen Ellemann (V) har i dag sendt en ny handlingsplan for drikkevand i høring. Planen skal være med til at sikre, at danskerne fortsat har et rent godt drikkevand. Blandt initiativerne er en hurtigere underretning af kommuner og vandforsyninger om analyseresultater, udvikling af ny teknologi til f.eks. at finde forurening hurtigere og indførelse af 25 meter sprøjtefri zone omkring almene vandboringer.

Læs hele pressemeddelelsen her: http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/20100713_drikkevandshandlingsplan.htm

=====

Afmelding af listen: <http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2007/Abonner+på+pressemeddelelser.htm>

Brancheforeningen Dansk Miljøteknologi
7. september 2010

Hørings svar om udkast til "Handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten 2010 – 2012"

Dansk Miljøteknologi har følgende overordnede kommentarer til udkastet til handlingsplan:

- Vi støtter den overordnede vision, som er et godt fundament for det fremadrettede arbejde på drikkevandsområdet
- Vi støtter endvidere de 3 udpegede fokusområder: Sikkerhed, ressourcebevidsthed og teknologi, idet vi dog foreslår, at "sikkerhed" udvides til "kvalitet" (se nedenfor)
- Vi er også enige i de 7 udpegede indsatsområder, som er gode og dækkende overskrifter for den kommende indsats
- Vi foreslår, at planen konkretiseres på en lang række områder med angivelse af præcise og operationelle mål for indsatsen, klar beskrivelse af ansvarsplacering og deadlines
- Vi foreslår, at behovet for klimatilpasning og en større forskningsindsats på vandområdet indtænkes i planen
- Vi finder, at planen visse steder fastholder en forældet og meningsløs målsætning om så lav en teknologindsats som muligt i stedet for at fokusere på målsætninger om at beskytte grundvandet og sikre kvaliteten af drikkevand
- Vi er glade for den stærke fokus på innovation, teknologi, regulering og eksport på vandområdet som fremtidigt indsatsområde og bidrager gerne til konkretisering på ikke mindst dette område
- Der er efter vores opfattelse behov for længere sigtelinier end 2010 – 2012, idet de konkrete indsatser, som allerede er nævnt i udkastet, dog ikke bør udsættes.

Bemærkninger til enkelte afsnit i planen:

Ekstra indsats ved områder med særlige drikkevandsinteresser

Det er kommunernes ansvar at vurdere om det er nødvendigt at udpege arealer, hvor der er behov for en mere vidtgående beskyttelse af indvindingsområdet.

De nuværende retningslinier for kommunernes administration på dette område (BNBO fra 2007) er et meget generelt værktøj, som ikke tager hensyn til forskellige stoffers spredningshastighed og toxicitet.

Dansk Miljøteknologi foreslår derfor, at det sikres, at kommuner kan foretage og rent faktisk foretager en fornuftig risikovurdering.

Oprensning af forurenede grunde

Hvis den nuværende aktivitet fortsættes i uændret omfang med de nuværende bevillinger, vil oprensningsperioden strække sig over 26 år.

Hertil kommer, at regionerne allerede har indregnet betydelige besparelser i forhold til de tal, som ligger til grund for skønnet på 26 år, samt at der er fundet en betydelig del forurenede arealer og punktkildeforureninger. Og at den gennemsnitlige omkostning til oprensning er øget i takt med, at man er begyndt på at tage hul på de virkelig store forureninger.

Derfor må man se i øjnene, at oprensningstiden nu snarere er mere end 50 år.

Dansk Miljøteknologi finder ikke dette acceptabelt, og vi foreslår, at den endelige handlingsplan lægger op til en markant øget indsats på området.

Kvalitet i stedet for sikkerhed

Dansk Miljøteknologi forslår fokusområdet "Sikkerhed" ændret og udvidet til "Kvalitet", så de 3 fokusområder bliver: Kvalitet, ressourcebevidsthed og teknologi.

Sikkerhed forstås som fraværet af sundhedsskadelig mikrobiel forurening, som naturligvis også er en væsentlig del af kvalitet. Men kvalitet rummer flere parametre som eksempelvis drikkevandets smag, alder, temperatur samt fraværet af uønskede stoffer som f.eks. nikkel, arsen, nitrat og pesticider i selv små mængder.

Rensning af vand

Dansk Miljøteknologi foreslår endvidere, at der med den denne handlingsplan tages et opgør med det forældede og meningsløse ønske om kun at benytte simpel vandbehandling og så lav teknologi som mulig.

Brugen af en bestemt teknologi kan ikke være en målsætning i sig selv.

Vi støtter den størst mulige beskyttelse af grundvandet og mener, at forebyggelse af forurening bør være et hovedprincip.

For os at se må målet være så god en råvare som muligt for vandselskaberne (fordi det alt andet lige er det mest økonomiske) og en så god kvalitet af drikkevandet leveret til brugerne som muligt.

Men den historiske sondring mellem simpel og avanceret vandbehandling er meningsløs. I mange tilfælde er såkaldt avanceret vandbehandling ganske enkel, mens den såkaldte simple vandbehandling kan være ganske kompliceret.

Endelig er det vel ikke i overensstemmelse med de politisk ofte udmeldte ønsker om at bruge miljø og miljøteknologier som motor for den grønne vækst, hvis man i vandsektoren opretholder en målsætning om en så lav teknologiindsats som mulig.

Vi forslår derfor i stedet følgende hovedprincip:

- Beskyttelse (af grundvandet)
- Behandling (som sikrer forbrugerne den bedst mulige kvalitet)
- Helbredelse (fjernelse af forureninger, som truer den fremtidige grundvandsindvinding).

Og i denne sammenhæng bør der i behandlingen af vandet bruges de teknologier, som af forsyningen vurderes af sikre den bedst mulige kvalitet på den økonomisk optimale måde.

Herved kan der også gøres op med den uheldige praksis, at forurenede vand fortyndes i renere vand, så de gældende grænseværdier netop overholdes.

Forbrugerne må formodes at ønske så rent vand som muligt – frem for vand som indeholder forskellige giftstoffer i små mængder, fordi man ønsker at bruge så lidt teknologi som muligt.

Vi foreslår derfor helt konkret, at det ikke blot fortsat skal være lovligt i enkelte undtagelsestilfælde at søge om tilladelse i kommunen til såkaldt avanceret vandbehandling, men at der gøres til en pligt for vandforsyningen at levere så rent vand som muligt under hensyntagen til de økonomiske forhold, herunder at tage stilling til behovet for rensning for forskellige uønskede stoffer.

De centrale myndigheder bør så udarbejde vejledninger om brugen af de enkelte rensningsteknologier - herunder de nye og innovative, efterhånden som de bringes i anvendelse - og vandtilsynet skal sikre, at disse retningslinier bliver overholdt.

Til gengæld forslår vi, at lovkravet om at søge kommunen om tilladelse til såkaldt avanceret vandbehandling bortfalder. Det virker sært anakronistisk, at legitime selskaber skal søge kommunen om tilladelse til at bruge specifikke teknologier. Det forekommer ikke på fødevarerområdet, og det er svært at forstille sig, at den nødvendige kompetence skulle kunne opbygges i samtlige 98 kommuner. Vi tror, at embedsmænd er bedst til forvaltning, og at produktionsvirksomheder er bedre til teknologivurdering.

Med hensyn til pesticidforureninger (fortidens synder) vil vi foreslå indført et princip om, at der kun kan foretages rensning, når det uønskede stof allerede er forbudt eller undergivet anvendelsesrestriktioner, som forhindrer fremtidige forureninger. Der bør samtidig fortsat være krav om en handlingsplan for at sikre en bedre råvandskvalitet.

En rensning for pesticider vil have den fordel frem for at etablere en helt ny boring, at forureningen fjernes permanent i stedet for med tiden at kunne sprede sig til nye vandmagasiner. Og denne løsning vil i mange tilfælde være billigere end en ny boring, hvorfor det bør være en lokal beslutning i det enkelte vandselskab.

Muligheden for rensning vil endelig have den fordel, at det kan forhindre den meget anvendte ”fortynding”, hvor vand med overskridelse af grænseværdien for pesticidindhold blandes med vand fra andre boringer, hvorved alle forbrugere får en lille del af de uønskede stoffer.

Dansk Miljøteknologi forslår i den forbindelse, at det gøres ulovligt at fortynde vand, som overskrider grænseværdier for miljøfremmede eller kræftfremkaldende stoffer, med andet vand.

I forbindelse med sikring mod mikrobiel forurening foreslår Dansk Miljøteknologi, at det overvejes at stille krav om 2 sikkerhedsbarrierer, hvoraf den ene kunne være UV-behandling.

Vi finder det oplagt at benytte UV-behandling i forbindelse med konkrete forureninger, så muligheden for fortsat vandforsyning eventuelt kan opretholdes.

Under alle omstændigheder bør der i den endelige handlingsplan være en konkret tidsplan med det videre arbejde med UV-behandling og sikkerhedsbarrierer.

Mere sikker drikkevandsforsyning – indførelse af DDS

Dansk Miljøteknologi opfordrer til, at miljøministeren i den endelige handlingsplan spiller ud med et konkret forslag til at indføre obligatorisk Dokumenteret DrikkevandsSikkerhed i den danske vandforsyning. Det vil være et hensigtsmæssigt grundlag for den politiske proces, som udkastet til handlingsplan omtaler.

Et forslag til DDS bør efter vores opfattelse indeholde krav om eftersyn, reparation og udskiftning af borer, som sikrer mod forurening ad denne vej – også i forbindelse med unormale vejr-situationer.

Ligeledes bør der stilles krav om regelmæssige, grundige eftersyn af rentvandstanke og højdebeholdere, mindst hvert 5 år. Grundige eftersyn indebærer, at tankene tømmes eller inspiceres af dykkere.

Vi foreslår endvidere, at der som nævnt stilles krav til benyttede materialer – såvel i produktions- som i forbrugsleddet.

DDS bør endvidere indeholde regler om uddannelse af personale på vandværker, f.eks. i form af driftslederuddannelse i lighed med spildevandsanlæg.

Vi opfordrer miljøministeren til i den endelige handlingsplan at forpligte sig til at skabe rammer for vandselskabernes beslutning om en eventuel blødgøring af vandet.

Et velfungerende og kvalitetssikrende tilsyn

Efter Dansk Miljøteknologis opfattelse er det illusorisk at tro på et muligheden af at opbygge den fornødne kompetence til at etablere et seriøst tilsyn i 98 kommuner, som er under stærkt pres på de kommunale ressourcer. Det vil heller ikke være ikke muligt i et så decentralt tilsyn at lære af opnåede erfaringer og kvalitetssikre vandforsyningerne på baggrund af de indhøstede erfaringer. Desuden bør tilsynet af habilitetsmæssige årsager adskilles klart fra den daglige drift og ejerskabet af vandselskaber, og det er ikke muligt med et kommunalt tilsyn.

Derfor foreslår vi, at der etableres et centralt tilsyn på linje med tilsynet på andre tekniske områder. Subsidiært foreslår vi, at der etableres et centralt udrykningshold i lighed med det, der findes i Sverige, og som kan bistå de enkelte vandselskaber og kommuner i tilfælde af forureninger og medvirke til at sikre hurtigere løsning. Denne udrykningsstyrke kan endvidere spille en central rolle mht. at opsamle og nyttiggøre erfaringer.

Endeligt bør DDS-systemet indeholde krav om beredskab og evt. dobbeltforsyning.

Vi foreslår, at der fra centralt hold sættes maksimalt skub i udviklingen af metoder til hurtigere prøvetagning og for at fremme systemer til real-tids-håndtering af drikkevandssystemet med henblik på kildeopsporing og afskæring af forureningen på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Mere borgerinddragelse

Dansk Miljøteknologi opfordrer til at sikre løbende opdatering af databaser, eventuelt som en integreret del af tilsynet.

Informationssystemet skal gøres så overskueligt som muligt for den enkelte borger.

Vi opfordrer til, at Miljøministeriet sammen med forsyningssekretariatet udvikler og implementer en benchmarking for vandforsyningerne på kvalitet, miljø og sikkerhed.

Vi støtter ideen om en årlig drikkevandsoversigt.

Udvikling af vandteknologier

Dansk Miljøteknologi konstaterer, at den miljøteknologiske handlingsplan udløber med udgangen af 2011. Vi foreslår derfor, at den endelige handlingsplan forholder sig til, hvordan den skal videreudvikles og udbygges efter 2011.

Vi opfordrer til, at Teknologiudviklingsfonden igangsættes snarest muligt, og at den sikres den nødvendige midler.

Offensiv fremtidig regulering

Dansk Miljøteknologi opfordrer til, at Danmark iværksætter en proaktiv indsats i EU med henblik på at præge det kommende drikkevandsdirektiv, og at man sikrer inddragelse af branchen, såvel vandselskaber som teknologileverandører.

I en kommende gennemgang af reguleringen på vandområdet bør man ikke kun fokusere på uhensigtsmæssigheder i lovgivningen – men også søge at identificere ny og bedre regulering, som kan stimulere teknologiudviklingen. Igen sammen med såvel teknologileverandører som vandselskaber.

Eksport af dansk vandteknologi og know how

Dansk Miljøteknologi foreslår, at der sker en formalisering af indsatsen for at sikre synergi mellem forvaltning, teknologi og viden.

Vi foreslår, at der etableres en tradition for en årlig konference med deltagelse af branchen, vandselskaber og teknologileverandører, politikere og forvaltning samt universiteterne.

Vi foreslår, at der i afsnittet om eksport indarbejdes en boks med initiativer i lighed med de andre indsatsområder.

*Med venlig hilsen
Jørn Jespersen
Direktør
Dansk Miljøteknologi*

Vestegnens Vandsamarbejde I/S

Albertslund Kommune, Brøndby Kommune, Glostrup Kommune, Hvidovre Kommune, Københavns Kommune, Rødovre Kommune, Vællensbæk Kommune

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

e-mail: blst@blst.dk

Sekretariat:
HVIDOVRE KOMMUNE
TEKNISK FORVALTNING
Høvedstensvej 45
2650 Hvidovre

Sagsbehandler:
Carsten Raad Petersen
Tlf. direkte: 3639 3581
Telefax: 36 39 36 58
E-mail: teknik@hvidovre.dk

Høringssvar til udkast til "Handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten"

Dato: 07.09.2010

By- og Landskabsstyrelsen har sendt udkast til Handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten i høring. Vestegnens Vandsamarbejde I/S har til formål at beskytte den lokale grundvandsressource og sikre drikkevandet til borgerne i kommunerne på Københavns Vestegn. Vi har derfor med stor interesse læst handlingsplanen og samlet vores kommentarer i dette høringssvar.

Ekspeditionstid:
Mandag-Torsdag: 9-14
Torsdag: 15.30-17.30
Fredag: 9-13

Det overordnede indtryk af handlingsplanen er, at størstedelen af indsatserne allerede er vedtaget og sat i gang i andre sammenhænge, og at der derfor ikke er mange nye initiativer i selve handlingsplanen. Handlingsplanen får dermed mere karakter af en opsamling og beskrivelse af drikkevandsområdet end af en proaktiv plan med nye initiativer.

Langt de fleste af handlingerne vedrører administrationen af drikkevandsområdet, som f.eks. redegørelser og vejledninger. Først når disse administrative tiltag er gennemført i 2012, vil der reelt kunne ske konkrete handlinger hos vandforsyningerne, som kan forbedre og sikre drikkevandskvaliteten. I handlingsplanen er der opstillet en vision for drikkevandet og en række handlinger/indsatser, men ingen mål for arbejdet.

Vestegnens Vandsamarbejde savner målet for handlingsplanen, omkostningerne ved at gennemføre indsatserne og den mulige effekt af handlingerne.

Forbud mod private haveejerers brug af pesticider

I handlingsplanens afsnit 3.1 står der, at forebyggelse af grundvandsforurening er afgørende for at sikre drikkevandsressourcen i fremtiden. I vestegnskommunerne indvindes vandet i byområder, og en af de største trusler mod grundvandet er forurening med pesticider fra private haveejerere. Hvis pesticiderne først findes i grundvandet, kan forureningen vare i mange år. Et eksempel fra bl.a. vestegnskommunerne er forureningen med BAM, hvor beregninger viser, at der kan gå 50-100 år, før grundvandet igen er rent.

Vestegnens Vandsamarbejde I/S

Albertslund Kommune, Brøndby Kommune, Glostrup Kommune, Hvidovre Kommune, Københavns Kommune, Rødovre Kommune, Vallensbæk Kommune

---

Mange steder i Danmark bliver der ved analyser fundet godkendte pesticider i grundvandet. På Vestegnen er der også påvist indhold af glyphosat og nedbrydningsproduktet AMPA, som stammer fra godkendte pesticidprodukter, og fundene skyldes ikke punktkilder.

Vestegnens Vandsamarbejde er derfor uenig i, at varslingsystemet for pesticider i grundvand og godkendelsesordningen for pesticider fungerer efter hensigten – tvært imod.

Varlingssystemet har vist, at glyphosat og AMPA udvaskes fra alle de testede morænelerslokaliteter, og glyphosat er blandt de 10 hyppigst fundne stoffer i den nationale grundvandsovervågning. Fundene af de godkendte pesticider i Varlingssystemet og i grundvandet får imidlertid ingen konsekvenser for hverken godkendelsen af pesticiderne eller for Miljøministeriets anbefalinger til overvågning af vandet i indvindingsboringer. Ifølge drikkevandsbekendtgørelsen anbefaler Miljøministeriet fortsat, at der kun analyseres for 23 pesticider og nedbrydningsprodukter herfra, selv om varlingssystemet for pesticider har vist, at der kan findes langt flere stoffer i grundvandet. Ligeledes er ingen af de fundne stoffer blevet forbudt, og de er stadig godkendte til brug af blandt andet private haveejere.

I handlingsplanen er der medtaget indsatser fra Grøn Vækst, hvor der lægges op til begrænsninger i det erhvervs-mæssige og offentlige forbrug af pesticider, mens der alene skal gennemføres oplysningskampagner for at nedsætte de private husejeres forbrug af pesticider.

Vestegnens Vandsamarbejde gennemførte i 2008 en telefonundersøgelse af 200 haveejeres brug af pesticider. Undersøgelsen viste, at haveejeres brug af sprøjtemidler er udbredt. Mange vælger sprøjtemidler frem for knofedt, fordi det er hurtigere og lettere, når man vil have en flot have. Oplysning om pesticiders påvirkning af grundvandet og gode råd om alternativer til sprøjtefri vedligeholdelse kan få nogle borgere til at vælge pesticiderne fra, men der vil fortsat være en forbrug som kan forurene grundvandet.

For at beskytte grundvandet og undgå risikoen for pesticidforurening mener Vestegnens Vandsamarbejde, at det skal være forbudt for private haveejere at købe pesticider til bekæmpelse af ukrudt. Dette er afgørende for Vestegnskommunerne for at kunne sikre uforurenede grundvand, som kun kræver en simpel vandbehandling, inden det kan anvendes til drikkevand.

Vestegnskommunerne bør udpeges som OSD

Vestegnskommunerne ligger i et område, hvor der er knappe grundvandsressourcer i forhold til forbruget. Samtidig er kommunerne afhængige af levering af drikkevand fra Københavns Energi, der indvinder vand på store dele af Sjælland. For at sikre forsyning med drikkevand af en god kvalitet til borgerne i vestegnskommunerne er det nødvendigt, at der foretages en prioritering af vandressourcerne, og at indvindingen i byområderne prioriteres højt i de kommende vandplaner.

En prioritering af grundvandet i byområderne kræver samtidig, at vestegnskommunerne bliver udpeget som OSD-områder, så der kommer fokus på den fremtidige grundvandsbeskyttelse herunder Region Hovedstadens prioritering af oprydning på forurenede grunde, der truer grundvandet. En af landets største forureninger med klorerede opløsningsmidler findes i Albertslund Kommune på Naverland 26 A-B. Denne forurening truer 3,3 mio. m³ grundvand, der i dag anvendes til produktion af drikkevand hos Københavns Energi og i Glostrup, Brøndby og Albertslund kommuner. Region Hovedstaden prioriterer p.t. ikke en oprydning af forureningskilden, da området ligger uden for OSD. Hvis ikke forureningen ryddes op og fikseres, vil den ødelægge store grundvandsressourcer, og der kan blive behov at hente drikkevandet langt uden for hovedstaden, hvor konflikten med vandløb og natur er stor.

Vestegnens Vandsamarbejde I/S

Albertslund Kommune, Brøndby Kommune, Glostrup Kommune, Hvidovre Kommune, Københavns Kommune, Rødovre Kommune, Vallensbæk Kommune

På side 15 i handlingsplanen står der, at de vigtigste grundvandsressourcer for drikkevandet allerede er udpeget som områder med særlige drikkevandsinteresser. Vestegnens Vandsamarbejde forstår ikke, hvordan OSD kan ligge fast, når der i forhøringsudgaven af vandplanerne bliver lagt op til at flytte store indvindingsmængder omkring Hovedstadsområdet. Desuden mangler den gebyrtfinansierede kortlægning i området, som generelt i landet giver et forbedret datagrundlag til udpegning af OSD områderne. For at kunne beskytte grundvandet er det yderst vigtigt, at de fremtidige indvindingsområder bliver udpeget til OSD.

Vestegnens Vandsamarbejde er enig i visionen om, at vi skal have rent og godt drikkevand leveret gennem en bæredygtig vandindvinding. Det gælder også for byindvindingerne på Vestegnen, hvor den lokale indvinding fastholder fokus på grundvandsressourcen, når der tages hyppige analyser og pejlinger. Overvågningen bidrager således til at sikre en god grundvandskvalitet og skærper bevidstheden hos den enkelte borger, når "du bor oven på dit drikkevand". Vestegnens Vandsamarbejde har vedtaget en politik om bæredygtig vandforsyning, som bygger på, at der kan indvindes 100 % af grundvandsdannelsen, uden at grundvandskvaliteten forringes, og på sigt skal grundvandskvaliteten forbedres.

Grundvandsbeskyttelse uden for vandforsyningernes prisloft

For at sikre drikkevandskvaliteten skal vandforsyningerne foretage en lang række tiltag. Overvågning og beskyttelse af grundvandsressourcen er en af de væsentligste, som efter Vestegnens Vandsamarbejdes mening, ikke kan indgå i effektiviseringen under det nye prisloft for forsyningerne, men skal tillægges prisene for at kunne opfylde et service- og miljømål. Såfremt grundvandsbeskyttelse indregnes i prisloftets effektiviseringskrav, kan konsekvensen blive, at vandforsyningerne medprioriterer grundvandsbeskyttelsen, for at få den øvrige drift til at hænge sammen. Det kan betyde, at den uforurenede grundvandsressource bliver mindre, og at behovet for supplerende rensning af drikkevandet dermed bliver større.

Regnvand, sekundavand og afværgvand skal udnyttes

På side 17 i handlingsplanen er et af initiativerne at iværksætte en erfaringsopsamling på brug af regnvand til toiletskyl og tøjvask. Vestegnens Vandsamarbejde foreslår, at denne erfaringsopsamling udvides til også at gælde anlæg, som bruger sekundavand, samt at mulighederne for at optimere afværgepumpninger undersøges, så mere grundvand kan bruges til drikkevand. På vestegnen foretages en række afværgepumpninger, hvor lettere forurenede grundvand renses og ledes til recipienter. Dette gælder bl.a. en afværgepumpning i Albertslund Kommune, hvor Region Hovedstaden afværgepumper 1,3 mio. m³ vand og leder det til St. Vejleå. En optimering af sådanne afværgepumpninger kan mindske det samlede pres på grundvandsressourcen i byområderne og give lettere adgang til rent drikkevand.

Med venlig hilsen

Anders Wolf Andresen

Formand for Vestegnens Vandsamarbejde I/S

Vestegnens Vandsamarbejde I/S

Albertslund Kommune, Brøndby Kommune, Glostrup Kommune, Hvidovre Kommune, Københavns Kommune, Rødovre Kommune, Vallensbæk Kommune

---

Kopi til: Bestyrelsen i Vestegnens Vandsamarbejde I/S
Embedsmandsudvalget i Vestegnens Vandsamarbejde I/S

21

Dansk Brøndejerforening
v/ Steffen Andersen
Kallerupvej 57
2640 Hedehusene
Mobil: 26 16 01 81

Høringssvar fra Dansk Brøndejerforening
til
Udkast til handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten
Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen, 12. juli 2010

Indledende bemærkninger

Formanden for Dansk Brøndejerforening, Wisti Wistisen, har anmodet undertegnede om på foreningens vegne at indsende høringsvar til By- og Landskabsstyrelsens Udkast til handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten, Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen, 12. juli 2010.

Lad os indledningsvis på foreningens vegne takke for at få lejlighed til at komme med høringsvar.

Det er glædeligt, at der med *handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten* sættes fokus på kvaliteten af drikkevand. Det er i Dansk Brøndejerforenings interesse at sikre og bevare kvaliteten af fremtidens drikkevand.

Overordnet set er udkastet et velgennemarbejdet og godt udgangspunkt, som By- og Landskabsstyrelsen har lagt et stort, grundigt og kvalificeret arbejde i.

Ligeledes overordnet afspejler dokumentet, at baggrunden til dels er de alvorlige problemer, som visse almene vandværker har haft med at levere drikkevand af en tilfredsstillende kvalitet. Der har ikke været tilsvarende fokus på problemer i de ikke-almene vandværker, og det ses naturligvis af dokumentet.

Overordnede bemærkninger

Løsninger og løsningsforslag er derfor i høj grad rettet mod de almene vandværkers problemer. Hermed kommer man nemt til at pålægge de ikke-almene vandværker unødvendige byrder, og glemme deres problemer.

Eksempel 1:

Forslaget om at indføre en vanddråbe ordning svarende til smiley ordningen for fødevarevirksomheder:

For et alment vandværk, der leverer fødevarer (vand), er det naturligt forslag.

For ikke-almene vandværker, som forsyner en enkelt ejendom, er det en unødvendig byrde. Ejere af ikke-almene vandværker, der drikker deres eget vand, er udmærket klar over, hvis de har et problem. Det kan de se af bemærkningerne på den sidste analyserapport fra en

forenklet kontrol eller fra en udvidet analyse, såfremt de har bestilt en sådan på eget initiativ. Det vil ikke gøre nogen forskel, om der er en dråbemærkning på vandet.

Med den nuværende økonomiske situation, er gebyrer den eneste mulige måde at finansiere dråbemærkningen, og dermed kan man pålægge ikke-almene vandværker en unødvendig omkostning.

Hvis vi lige laver et tankeeksperiment og ser på situationen for de ikke-almene vandværker, der kun forsyner ejerens egen husstand. At indføre en dråbeordning for disse vandindvindingsanlæg ville svare til at kræve, at fødevaremyndighederne skulle lave en smiley ordning for private køkkener. En helt absurd tanke.

Så er der selvfølgelig som altid grænsetilfældene, hvor en ejendom med eget vandindvindingsanlæg er udlejet, og der derfor er tale om et "salg" af et fødevareprodukt, nemlig vandet fra vandindvindingsanlægget, eller hvor op til 9 matrikler er sluttet til samme ikke-almene vandværk.

Her er det selvfølgelig den der administrerer vandforsyningen, der har pligt til at underrette modtagerne. Her bør man nok henvise til at lejer/vandmodtager er vågen og selv sikrer sig adgang til vandanalyserne.

Eksempel 2:

Forslaget om at indføre DDS (Dokumenteret drikkevandskvalitet) eller andre kvalitets styringssystemer.

Desværre har der jo vist sig at være et behov for dette i nogle almene vandværker. Dette bør dog ikke føre til et krav om, at der indføres kvalitets styringssystemer til ikke-almene vandværker, således at man skal på kursus og til eksamen for at kunne beholde sit eget ikke-almene vandindvindingsanlæg.

By- og Landskabsstyrelsen bør efter Dansk Brøndejerforenings mening arbejde for, at det ikke bliver et krav i det nye reviderede EU drikkevandsdirektiv, at der skal indføres ledelses- og kvalitetssikringssystemer på ikke-almene vandværker.

Normer

Efterfølgende bruges ordene norm, standard, dansk standard og DS som synonyme.

Der henvises i dokumentet til, at normerne er forældede. Vi har kun set på dansk standard, DS441 (1988), Mindre ikke-almene forsyningsanlæg. Her står der i afsnit 1.1 *Generelt*, side 9, "Normens krav og forskrifter skal vurderes og anvendes i overensstemmelse med normens hensigt og under hensyntagen til den udvikling, der finder sted inden for dens område. samt fremhævet "Der kan afviges fra normens krav, hvis det dokumenteres, at afvigelsen er forsvarlig"

Så standarden har faktisk taget højde for, at der sker en teknologisk udvikling og opsamling af erfaringer. Dansk Brøndejerforening ser desværre ofte, at kommuner springer indledningen over og ukritisk bruger afsnit 4.4, *Dimensionering og udformning*, som en bibel. Det er jo ikke en fejl ved normen, at den anvendes forkert.

Når det er sagt, kan Dansk Brøndejerforening kun støtte at DS441 (1988) opdateres. Vi kan have

vore tvivl om der er nogen, der vil gøre det, da IDAs (Ingeniørforeningens) normarbejde kører med meget lav profil eller er helt lukket ned. Indtil normen eventuelt opdateres, kunne By- og Landskabsstyrelsen henlede kommunernes opmærksomhed på at normen kan og skal afviges, når den teknologiske udvikling gør dele af den forældet.

Vi går ud fra at tilsvarende bemærkninger gælder for DS442 (som gælder for de almene vandværker).

Til information kan vi oplyse, at Dansk Brøndejerforening i sit nyhedsbrev fra februar 2009, udsendt til medlemmer af foreningen, havde en artikel om, at den tolkning der sker af DS441 ofte er fejlagtig og kan medføre påbud om forældede løsninger. Denne artikel kan ses på http://www.db-forening.dk/aktuelle_forhold.htm. Artiklen kan under hensyntagen til copyright stilles til rådighed for By- og Landskabsstyrelsen, såfremt det måtte ønskes.

Miljøministeriet, Handleplan 2008.

I boks på side 19, nederst står *"I efteråret 2008 gennemførte Miljøministeriet en handleplan for sikring af små private vandforsyninger. Handleplanen omfattede bl.a. information til brøndejeere og kommuner."*

Som nævnt på mødet i By- og Landskabsstyrelsen kendte ingen i Dansk Brøndejerforenings bestyrelse til en sådan handleplan. Foreningen blev lovet materiale om sagen, men har dags dato (7. september 2010) ikke modtaget dette materiale.

Vi har efterfølgende tænkt på, at der måske er tale om en forskellig brug i Dansk Brøndejerforening og By- og Landskabsstyrelsen af ordet *"brøndejeere"*. Når vi i foreningen taler om brøndejeere, mener vi alle de (skønnet) cirka 70.000 ejere af ikke-almene vandindvindingsanlæg. Når vi taler om foreningen og dens medlemmer, bruger vi udtrykket Dansk Brøndejerforening eller Brøndejerforeningen. Hvis By- og Landskabsstyrelsen med udtrykket brøndejeere mener Dansk Brøndejerforening, ses ordet brugt forskelligt i de to organisationer.

Sproglige formuleringer.

Der står to steder i dokumentet, at der er ca. 50.000 ikke-almene vandindvindingsanlæg i Danmark. Dette tal er tilsyneladende ikke baseret på optælling, stikprøve eller andet, men på tal fra pesticidprojektet for cirka 7 år siden. Efter det til foreningen oplyste, udsendte man på det tidspunkt mere end 80.000 breve til ejere af ikke-almene vandindvindingsanlæg

Tallet kan derfor kun betragtes som et skøn, idet der tilsyneladende ikke findes nogle bedre tal. Men så bør man markere det i teksten, at det er et skøn ved f. eks. at skrive *"skønnet"* cirka 50.000. Dansk Brøndejerforening mener skønnet er for lavt.

Der står i teksten, at antallet af ikke-almene vandindvindingsanlæg er faldende. Da der ikke foreligger nyere tal for antallet af ikke-almene vandindvindingsanlæg, må det være et skøn og markeres som sådan, ved at der står i teksten, at det *"skønnes"* at antallet af ikke-almene vandindvindingsanlæg er faldende. Der nedlægges ikke-almene vandindvindingsanlæg, men der oprettes også nye. Det er dog Dansk Brøndejerforenings opfattelse at netto virkningen er et faldende antal ikke-almene vandindvindingsanlæg, men vi ved det ikke. Så vidt vi ved, er der heller ikke andre, der ved det, ligesom årsagerne til nedlæggelserne som regel heller ikke kendes.

På side 19 står i en boks, at *"Undersøgelser har vist, at utætte borer er en væsentlig årsag til, at en del af de små vandforsyninger er forurenet"*. Tilsvarende formulering findes nederst på side 17. Dansk Brøndejerforening kender ikke til sådanne undersøgelser.

Det er vores erfaring fra besøg hos medlemmer, at det langt oftere er (1) utætte dæksler, (2) manglende plastmembran omkring brønd/tørbrønd/boring, (3) uhensigtsmæssig installation (f. eks. hydrofor uden vandgennemstrømning) og (4) tilsyneladende fejl i prøveudtagning/analyse (vandet er i orden, når det analyseres af et andet laboratorium), som er problemet. Ting som er meget billigere at reparere end en utæt boring.

Hvis man vil bibeholde bemærkningen, bør man ændre den, så der i stedet for utætte borer, står utætte brøndvægge. Det er meget sjældent, at vi ser indsvivning gennem et utæt borerør, i forhold til de tilfælde, hvor vi ser indsvivning gennem en utæt (f. eks. muret) brøndvæg. Sådanne tilfælde af utætte brøndvægge kan ofte udbedres med udlægning af en svejset plastmembran omkring brønden. Membranen føres f. eks. 2 meter ud fra brønden med fald væk fra brønden, og eventuelt et dræn til at opsamle det afledte vand.

Vi kender til undersøgelser, hvor man har renoveret utætte brønde/borer, men det er ikke det samme som, at det er hovedårsagen til at ikke-almene vandindvindingsanlæg er forurenede.

Troværdighed af vandanalyse resultater

I forbindelse med forurening af ikke-almene vandindvindingsanlæg vil Dansk Brøndejerforening henlede opmærksomheden på at vores program med flere samtidige prøver fra de samme vandindvindingsanlæg viser, at der enten kan være falske forureninger eller ikke detekterede forureninger. Se <http://www.db-forening.dk/kontroltestprogram.htm>.

Dansk Brøndejerforening mener, at en plan til sikring af drikkevandskvaliteten ikke er relevant uden at man tager højde om det problem, at vandanalyserne tilsyneladende ikke er pålidelige. Hvis en analyse viser for høje værdier, så vil man fejlagtigt søge efter en måske ikke eksisterende forurening. Hvis en analyse viser for lave værdier, kan man undgå at erkende en forurening.

Så man kan opstille en handlingsplan på et fejlagtigt grundlag. Både for høje og for lave værdier kan have konsekvenser for myndigheder, vandforsyninger og forbrugere. Spørgsmålet er også hvor retssikkerheden er henne.

Dette må være et problem for alle som får taget vandanalyser og for alle myndigheder og andre, som skal handle på baggrund af resultaterne af vandanalyser.

Det er også et problem, hvis en vanddråbe ordning baseres på et for dårligt datagrundlag. Det kunne være et krav for at få en "sur" vanddråbe, at der skal foreligge to analyser, udtaget af to forskellige prøveudtagere og analyseret på to forskellige akkrediterede laboratorier, for at give en vis retssikkerhed.

Politiserende bemærkning.

På side 15, 1 afsnit under overskriften "Avanceret vandbehandling er en mulighed" står *"da den danske politik har været, og fortsat skal være, at drikkevand baseres på simpel rensning af*

grundvandet" (vores fremhævelse).

Her udtaler en forvaltning sig om et politisk forhold. Det må være en smutter. Det er jo ikke forvaltningen (By- og Landskabsstyrelsen) som skal afgøre et politisk spørgsmål, nemlig om vi fortsat skal have den politik i Danmark, at drikkevand skal baseres på simpel rensning af grundvandet. Det skal afgøres af vore folkevalgte politikere i Folketinget.

Det er en holdning, som der blandt visse grupper af fagfolk ikke er opbakning til, og min erfaring fra at bo i andre lande er, at man kan få udmærket drikkevand på andre måder, f.eks. ved afsaltning af havvand (f. eks. store dele af Mellemøsten).

Styrkelse af de kommunale medarbejdere og et udrykningshold

På interessentmødet i By- og Landskabsstyrelsen blev det fremført, at der var behov for styrkelse af de kommunale medarbejders viden på vandområdet og eventuelt opstille et eller flere udrykningshold, som kunne bistå de kommunale medarbejdere. Det tilsluttede vi os straks.

Dansk Brøndejerforening kan kun støtte sådanne tiltag. Såfremt By- og Landskabsstyrelsen vælger at henvende sig til Dansk Brøndejerforening for at få hjælp/feedback til f. eks. udarbejdelse af undervisningsmateriale, indlæg på kurser/seminarer, deltagelse i udrykningshold eller lignende, ville Dansk Brøndejerforening se positivt på en sådan henvendelse. Inden for vores begrænsede ressourcer, hvor alle er ulønnede og ofte har fuldtids arbejde ved siden af foreningsarbejdet, vil foreningen gøre sit bedste.

Vi ser ofte kommunale medarbejdere uden tilstrækkelig uddannelse og erfaring give direkte fejlagtig vejledning, og ulovlige påbud. Vi ser også meget store variationer i den kommunale forvaltning af meget ens sager.

Om Dansk Brøndejerforening:

Dansk Brøndejerforening er en landsdækkende medlemsorganisation stiftet i 1990 til varetagelse af medlemmernes interesser.

Foreningens formål er at værne om og bevare retten til privat at eje og benytte brønde og vandboringer i Danmark, samt retten til oprettelse af nye private vandforsyningsanlæg.

Bestyrelsen udgiver nyhedsbreve med oplysninger til medlemmerne om aktuel lovgivning, kommunale myndigheders forvaltning, centrale myndigheders afgørelser i klagesager m.v.

Foreningen yder endvidere bistand ved udfærdigelse af klagesager og som bisiddere i møder med kommuners forvaltning og politikere.

Der afholdes offentlige møder i skiftende landsdele, hvor alle - også ikke-medlemmer - har adgang. Medlemmer af bestyrelsen deltager ind imellem i arbejdsgrupper i GEUS og By- og Landskabsstyrelsen (tidligere Miljøstyrelsen). Foreningen deltager i 18 kommuners grundvandsråd, og er høringsberettiget hos Miljøstyrelsen og By- og Landskabsstyrelsen i ny eller ændret lovgivning på vandområdet.

Foreningen har p.t. omkring 1300 medlemmer og medlemstallet er i øvrigt stærkt stigende på grund

af visse kommuners administrationspraksis.

Med venlig hilsen

Dyrlæge, toksikolog
Nina Svanborg
Fagligt udvalg
Dansk Brøndejerforening

Civilingeniør, HD(U)
Steffen Andersen
Fagligt udvalg
Dansk Brøndejerforening

Dyrlæge / toksikolog Nina Svanborg
Bækmarksbrovej 94,
7650 Bøvlingbjerg
Tlf. 2925 9663
Mail: nina.svanborg@gmail.com

Høringssvar

Udkast til handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten

Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen 12. juli 2010

De mange forureningssager vedrørende offentlige vandforsyninger, der har været fremme i medierne i de senere år, synes at kræve handling. Det er derfor glædeligt, og et godt initiativ, at denne plan til sikring af drikkevandskvaliteten nu ser dagens lys. Planen bærer præg af et solidt forarbejde, og den vil givet være et godt fundament for gode og nødvendige handlinger. Som toksikolog med indsigt i pesticider ser jeg dog et par "skønhedspletter", som måske burde fjernes?

Det tekniske i denne handlingsplan vil jeg overlade til dem der har forstand på det, og primært koncentrere mig om mit fagområde: Toksikologi. Jeg vil give mine kommentarer ud fra et sundhedsmæssigt perspektiv. I den forbindelse vil jeg komme ind på, hvordan vores syn på "rent vand" tilsyneladende afhænger af vores vidensniveau. Jeg vil endvidere problematisere, at offentlige myndigheder (her BLST)

- 1) ser ud til at støtte opfattelsen af, at der er et stigende problem med forurening af vandforsyninger med pesticider og disses nedbrydningsprodukter, og
- 2) er med til at bidrage til den fejlagtige opfattelse, at det primært er landmændenes "skyld", at vi finder rester af sprøjtemidler og nedbrydningsprodukter af disse i vore vandforsyninger.

Til slut vil jeg argumentere for, at det faktisk ikke *er* landmændene, der er den primære årsag til problemer med pesticider i grundvandet.

For god ordens skyld, vil jeg lige nævne, at selv om jeg er medlem af Dansk Brøndejerforenings fagudvalg, er mine synspunkter ikke nødvendigvis sammenfældende med foreningens.

For først at sætte nogle begreber på plads:

Drikkevandskvalitet

- går på vandets mikrobielle tilstand, på udseende, lugt og smag og på fysisk / kemiske parametre og grænseværdier.

Hvad forstår vi i Danmark ved rent drikkevand?

Rent drikkevand:

- *er fri for* partikler og mikroorganismer (i væsentligt omfang), og må ikke indeholde sygdomsfremkaldende mikroorganismer.
- *har ikke-afvigende* smag, lugt og udseende
- *indeholder ikke* uønskede kemiske stoffer og forbindelser.

Så snarere end at kunne definere, hvad "rent vand" er, er det lettere at beskrive, hvad det *ikke er*, jfr. det faktum, at det grundvand, hvorfra vort drikkevand indvindes, jo egentlig blot er en genbrugsvare, der er gjort genanvendelig ved filtrering!

Mit fokus her vil være på uønskede kemiske stoffer og forbindelser, idet jeg vil overlade det til andre, med mere kendskab til klinisk mikrobiologi m.v., at redegøre for vandets mikrobielle tilstand. Dog finder jeg det værd at nævne, at både med hensyn til mikrobiologisk og kemisk "renhed", finder vi kun det, vi leder efter, og at det oftest er de eventuelt fastsatte grænseværdier der afgør, om vandet er "rent"!

Om uønskede kemiske stoffer

Kemiske stoffer i drikkevand har i mange tilfælde grænseværdier og bliver i mange tilfælde analyseret ved diverse rutiner. Der er større krav til prøvetagning og analyser for almene vandforsyninger, der forsyner mange husholdninger, end der er til ikke-almene anlæg, der forsyner optil ni husstande.

De kemiske stoffer, der er uønskede i vort drikkevand, kan være uønskede fordi de

- 1) truer begrebet "rent vand"
- 2) giver vandet "afvigende smag / lugt / udseende"
- 3) har "uønskede sundhedsmæssige effekter"

Ad 1)

Vi forestiller os ofte "rent vand" som vand, der ikke bærer spor af menneskelig aktivitet. I det omfang vi kan (og vil) måle for menneskeskabte kemiske forbindelser (MKF), betragter vi vandet som "rent", hvis vi ikke måler spor af MKF. Men med moderne analysemetoder er det muligt at måle meget små mængder af et stof, opløst i en meget stor mængde vand. Derfor kunne vi, med tilstrækkeligt forfinede målemetoder, formodentlig finde et utal af forskellige MKF i vore grundvandsmagasiner!

Af praktiske grunde, har samfundet valgt at fokusere på nogle få stoffer, som vi har et meget stort kendskab til - herunder at vi besidder de nødvendige analysemetoder, der kan spore disse stoffer i tilstrækkeligt små mængder. Og vandet betragtes da som "rent", når disse ikke findes, og omvendt som "forurenede" når de findes - uanset mængden.

Ad 2)

Kemiske stoffer der giver vandet en afvigende farve, lugt eller smag kan være menneskeskabte (eks. MTBE) eller naturligt forekommende (eks. okker), og de kan i nogle tilfælde have en sundhedsskadelig effekt, i andre ikke. Men vand med afvigende farve, lugt eller smag vil oftest betragtes af forbrugeren som "forurenede", uanset om det er sundhedsskadeligt eller ej...

Ad 3)

Når vi kommer til spørgsmålet om "sundhedsmæssig effekt" af kemiske stoffer, er vi igen begrænset af vores viden. Her er det paradoksalt, at de stoffer vi er mest bange for, er dem som vi ved mest om (eks. pesticider, som har været igennem en omfattende sundhedsmæssig risikovurdering)!

Andre stoffer, som vi ikke har et lige så omfattende kendskab til, men som beviseligt er sundhedsskadelige (eks. arsen, der giver forøget kræftisiko, påvist ved epidemiologiske studier) - fylder ikke nær så meget i dagsordenen!

Hvis ikke pesticidrester er farlige, hvorfor står pesticider så altid øverst på listen, når vi taler trusler mod drikkevandets mulige sundhedsfare?

Det burde være kendt viden, at den fastlagte grænseværdi på 0,1 mikrogram pr. liter for pesticider og deres nedbrydningsprodukter i drikkevand er en politisk fastsat værdi, der ikke har noget med sundhedsskadelige effekter at gøre. Værdien er fremkommet, idet det dengang var den laveste koncentration af et pesticid i vandig opløsning, man kunne måle.

Men det er nok de færreste der ved, at pesticider, for at blive godkendt, skal gennem langt flere toksikologiske undersøgelser end lægemidler, og at de yderligere bedømmes meget strengere. Mindre overskridelser af grænseværdien vil således næppe give sundhedsmæssige konsekvenser.

Til sammenligning vurderer man, at et stof som arsen (der forekommer naturligt i grundvand) vil medføre, at mellem 6 og 30 mennesker ud af hver 10.000 får kræft, hvis de igennem et helt liv drikker vand med de tilladte grænseværdier. Det svarer til 3.000 gange flere end den målsætning, man normalt bruger for kræftfremkaldende stoffer!

I de fleste andre sammenhænge ville man vælge at behandle emnerne i en anden rækkefølge, således at de "farligste" ville få mest opmærksomhed, og blive nævnt først!

Der er også eksempler i teksten på, at man ved en lidt sløset omgang med bogstaver, kan komme til at bidrage til det synspunkt, at vi oplever stigende problemer med både nitrat og pesticider og at det primært er landbruget, der er ansvarlig for pesticidforurening af drikkevand:

Hvordan kommer handlingsplanen med sit ordvalg til at støtte opfattelsen af, at pesticidrester i grundvandet er et stigende problem?

På side 13, afsnittet: "Godkendelsesordning for pesticider forebygger", står:

"Der lukkes mere end 100 vandforsyninger om året pga. pesticider..."

"... I den statslige grundvandsovervågning findes pesticider over grænseværdien i næsten 14 % af prøverne og antallet stiger tilsyneladende fortsat..."

Begge citater står i kontrast til følgende citater fra GEUS rapporten **Grundvandsovervågning 2009**:

"Der blev formodentlig lukket mindst 100-150 vandværksboringer pr. år i perioden frem til 2001 pga. pesticider, hvorefter antallet er faldet til under 20 i 2007 og 2008." (altså ikke "mere end 100")

"Der har over årene indgået et varierende antal stoffer. De første år blev der analyseret for blot 8 stoffer. Siden har en rivende udvikling i analyseteknikkerne muliggjort opbygningen af et omfattende og dynamisk program, hvor nye pesticider inddrages, når det er relevant, og pesticider, der kun sjældent eller aldrig findes, udgår. Siden 2003 er der overvejende blevet analyseret for pesticider i grundvandsindtag, hvor grundvandet er dateret til stamme fra efter ca. 1940."...

"... Den store variation i analyseprogrammet og i udvalget af boringer, der undersøges, betyder, at der i dag ikke umiddelbart er et statistisk grundlag for at vurdere udviklingen i pesticid-belastningen af grundvandet som sådan for hele perioden."

Den tilsyneladende stigning kan altså skyldes, at man dels er begyndt at analysere for flere stoffer og dels har udeladt at medtage boringer, hvor man ved, at der ikke findes pesticider.

Hvordan kommer handlingsplanen ved sit ordvalg til at støtte opfattelsen af, at "det er landmændenes skyld", at vi finder pesticidrester i grundvandet?

Også på side 13 under **anvendelsen af arealerne påvirker grundvandet** indledes med: "Det er ikke alene landbrugets aktiviteter, der udgør en risiko... Byer rummer også aktiviteter der kan udgøre et problem." Den bemærkning er sikkert skrevet i uvidenhed / ubetænksomhed. Men så er det her på sin plads at slå fast at: **Det er faktisk kun en meget lille del af pesticidbelastningen i grundvandet, der skyldes landbrugets brug af pesticider!**

Dokumentation for at det ikke primært er landbrugets skyld, at vi har et problem med pesticidrester i grundvandet:**Fra GEUS rapport 2009:**

"...Den gennemsnitlige andel overvågningsboringer med fund af pesticider og nedbrydningsprodukter er stort set den samme i alle de oplande, hvor der er oplysninger om den arealmæssige andel bymæssig bebyggelse... Man kan på baggrund af GRUMO resultaterne ikke konkludere, at arealer med bymæssig bebyggelse er bedre eller dårligere beskyttet end fx landbrugsarealer, uagtet at anvendelse af pesticider i byområder er langt lavere end på landbrugsarealer."...

Men ovenstående kan vel ikke undre, når man i samme rapport studerer tal for vandværkernes boringskontrol:

I perioden 1992 – 2008 findes BAM i 19,2 % af borerne og i 4,3 % med værdier over grænseværdien. Når man kigger på de samme tal for *alle* pesticider (inkl. BAM) er tallene hhv. 25,3 og 5,5 %.

Der synes ikke at være mange procent til overs til "alle de andre pesticider" - nærmere bestemt 6,1 % og 1,2 % - dvs. tre ud af fire målelige (men tilladte) fund-og fire ud af fem overskridelser af grænseværdien skyldes anvendelse af midler der *ikke* har været brugt i landbruget, idet BAM er et nedbrydningsprodukt af stoffer der ikke har haft landbrugsmæssig anvendelse!

Andre stoffer til sammenligning (fra Grundvandsovervågningen, 2007, 2008): *"Stofgruppen aromatiske kulbrinter er den hyppigst fundne med en hyppighed på 16 %. ...For vinylklorids vedkommende er der overskridelser af grænseværdien for drikkevand (Miljøministeriet 2006) i ca.1 % af de undersøgte indtag".*

Forurening af grundvandet med miljøfremmede stoffer fra punktkilder og kendte forurenede grunde administreres via jordforureningsloven, der afrapporteres af Miljøstyrelsen (MST, 2009). Måske der også lige skulle krydscheckes med de data?

Som nævnt ovenfor er BAM det fremmedstof, der findes hyppigst i alle typer undersøgelser af dansk grundvand! Men hvad er så BAM?

Miljøstyrelsens pjece: **Håndtering af BAM-forureninger på vandværker (2002)** giver følgende information om BAM:

Hvor har det været brugt?

Ukrudtsmidlerne Prefix, Casoron G, Prefix G eller Prefix Garden indeholdt stoffer, som er årsagen til forureningerne med BAM (2,6-dichlorBenzAMid). Midlerne har været brugt i perioden fra 1965 til stofferne blev forbudt i 1997.

Midlerne har været brugt på en lang række af arealer som f.eks:

- Vandværksgrunde (ubefæstede arealer, omkring boringer)
- Nærfelt omkring boringer i indvindingsoplandet
- Gårdspladser til landbrugsbedrifter
- Gartnerier (i drivhuse, på gårdspladser og udenomsarealer)
- Plantager (under buske og træer på både frugt- og granplantager, på gårdspladser)
- Planteskoler (bede, gang- og stiarealer)
- Koloni- og nyttehaver (bede, havegange og stiarealer)
- Boligforeninger (bede, gang- og stiarealer, parkeringsarealer, legearealer)
- Enfamilieboliger (bede, gang- og stiarealer, indkørsler)
- Parker/grønne arealer (bede, gang- og stiarealer, legearealer)
- Kirkegårde (gang- og stiarealer)
- Sportspladser/idrætsanlæg (løbebaner, tennisbaner, gang- og stiarealer)
- Skoler/børneinstitutioner (gang og stiarealer, legearealer)
- Hospitaler/øvrige offentlige bygninger (gang- og stiarealer, parkeringspladser)
- Veje (vejrabatter, fortove, stier)
- Jernbane/stationsarealer

Nu virker det pludselig logisk, at BAM er så almindeligt at finde i grundvandet, og indlysende, hvorfor det ikke kan være landbrugets skyld?

I førortalte pjece skriver man videre:

"BAM's skæbne i jord og grundvand

BAM er resultatet af en delvis nedbrydning af de aktive stoffer i ukrudtsmidlerne. BAM er desværre meget stabilt og transporteres nemt med det nedsivende regnvand og videre til grundvandsmagasinerne. Der er udsigt til, at vi må acceptere, at BAM bliver ved med at være et problem i grundvandet i mange år endnu, fordi der mange steder stadig findes betydelige mængder af rester af ukrudtsmidlerne i den overliggende jord. Der sker således fortsat nedsivning af BAM fra disse kilder. Når der så samtidig tilsyneladende ikke sker yderligere nedbrydning af BAM i jorden og i grundvandet kan man risikere, at BAM vil være i grundvandet i mange år endnu.

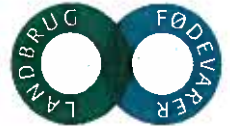
Jeg vil lige gentage:

Ud over, at aktivstofferne, der har BAM som nedbrydningsprodukt har været brugt på gårdspladser, er det faktisk ikke blevet brugt i landbrug! Og da en stor del af anvendelsen netop har været på ubefæstede grunde, omkring borer og på gårdspladser, er det nok ikke så sært, at netop BAM genfindes i mange borer! Så hvorfor give landbruget skylden for noget, der påviseligt ikke er deres ansvar?

Med venlig hilsen
Nina Svanborg

Dato 10. september 2010
Side 1 af 3

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Landbrug & Fødevarers bemærkninger til udkast til handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten, j.nr. BLS-415-00070

By- og Landskabsstyrelsen har den 13. juli 2010 udsendt høringsudkast vedrørende ny handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten (herefter benævnt Handlingsplanen).

Handlingsplanens formål er at skabe ramme og retning for de igangværende og fremtidige initiativer, som skal være med til at forebygge forureningsulykker og være med til at sikre, at der også fremover er tillid til vores drikkevand og drikkevandssikkerhed.

Landbrug & Fødevarer skal takke for muligheden for at komme med kommentarer til Handlingsplanen. Handlingsplanens styrke er, at den sender et klart signal om, at sikringen af rent og godt drikkevand er en opgave af afgørende samfundsmæssig betydning. Vand er en af vores vigtigste ressourcer – både som drikkevand og til produktion af eksempelvis fødevarer. Og derfor glæder Landbrug & Fødevarer sig over, at der med Handlingsplanen foreslås en række interessante initiativer for at sikre drikkevandskvaliteten.

Til gengæld mener vi, at virksomhedsperspektivet i Handlingsplanen står for svagt. Det bør fremgå meget tydeligt af teksten, at sikring af vandet i forsyningsledet i tilstrækkelige mængder og kvalitet er af afgørende betydning for en lang række virksomheder, ikke mindst fødevarervirksomhederne, som Landbrug & Fødevarer repræsenterer. Det gælder både for virksomheder tilknyttet almene vandforsyninger og for virksomheder med egne borer.

Kommentarer til Handlingsplanens syv indsatsområder (kapitel 3)

Planens afsnit 3.1. Grundvandsbeskyttelse skal forebygge drikkevandsproblemer.

Grundvandsbeskyttelse er et område, som i høj grad involverer Landbrug & Fødevarers medlemmer. Men som det også fremgår af Handlingsplanens tekst, ligger de fleste reguleringsinitiativer på dette område i Grøn Vækst aftalen og i de kommende vandplaner og kommunale handleplaner. Landbrug & Fødevarer skal derfor ikke i forbindelse med Handlingsplanen kommentere yderligere på initiativer til grundvandsbeskyttelse, men henvise til de løbende diskussioner i forbindelse med Grøn Vækst og vandplanerne.

Vi har dog en bemærkning til 2. afsnit under "Godkendelsesordning for pesticider forebygger" side 13, hvor teksten lyder:

Landbrug & Fødevarer repræsenterer landbruget og fødevarerhvervet i Danmark. Organisationen er resultatet af en fusion mellem Landbrugsrådet, Danske Slakterier, Dansk Svineproduktion, Dansk Landbrug med Dansk Landbrugs Medier og Dansk Landbrugsrådgivning, samt væsentlige dele af Mejeriforeningens aktiviteter.

Landbrug & Fødevarer repræsenterer Danmarks største kompetenceklynge med 150.000 beskæftigede og en samlet eksport på mere end 100 mia. kr. årligt.

Der lukkes mere end 100 vandforsyningsboringer om året på grund af pesticider. Antallet er faldende. Dette skyldes, at vandforsyningerne fusionerer, og dermed får en bedre mulighed for via fortynding at levere vand, der overholder kvalitetskravene.

Det er overraskende, at der i Handlingsplanen er givet ovennævnte forklaring, når GEUS i seneste grundvandsrapport fra 2008 (side 72 nederst) skriver følgende:

Antallet af boringer med fund over grænseværdien er generelt faldet fra 2000, men dette kan skyldes, at kvantiteten af rapporterede indvindingsmængder for vandværkerne er dalende, eller andre årsager. Der blev formodentlig lukket mindst 100-150 vandværksboringer pr. år i perioden frem til 2001 pga. pesticider, hvorefter antallet er faldet til under 20 i 2007 og 2008.

Antallet af lukkede boringer (20 om året) er stadig for mange, men for Landbrug & Fødevarer er disse færre lukkede boringer et positivt tegn, der tyder på, at de tiltag, der er sat i værk omkring punktkildeforurening, virker – at forureningen af drikkevandet altså bliver mindre.

Der bør i Handlingsplanens tekst være overensstemmelse i forklaring og beskrivelse af udvikling, da dette er et punkt, der til stadighed har stor bevågenhed.

Handlingsplanens afsnit 3.2. Gennemtænkt vandplanlægning

Vi skal her henvise til vores generelle kommentar i indledningen om fødevarevirksomhedernes særlige behov for vand i tilstrækkelige mængder og kvalitet. Det er vigtigt ved prioriteringen af grundvandsressourcen, at der tages hensyn til virksomhedernes behov, både når det gælder virksomheder, der forsynes med vand fra almene vandforsyningsanlæg og virksomheder med egne boringer.

Planens afsnit 3.3. Mere sikker drikkevandsforsyning.

Der peges bl.a. på at indførelsen af ledelsessystemer og mere systematisk egenkontrol vil være en sikker vej til at sikre drikkevandskvaliteten (f.eks. "Dokumenteret Drikkevandssikkerhed" DDS). Miljøministeren har i henhold til Vandforsyningsloven den nødvendige hjemmel til at stille krav om indførelse af ledelsessystemer i vandsektoren. Den politiske proces for afklaring af omfanget af indførelse af ledelsessystemer forventes at foregå i 2010. Som udgangspunkt støtter vi indførelse af ledelsessystemer for at øge sikkerheden omkring vandforsyningen. Men det er vigtigt, at det ikke fører til yderligere administrative byrder for virksomhederne. Vi vil derfor opfordre til, at myndighederne inden udarbejdelsen af kravspecifikationer til ledelsessystemer indleder en dialog med Landbrug & Fødevarer og fødevarevirksomhederne. Flere virksomheder har udviklet egne værktøjer til at identificere risikoen ved vandforsyningen mht. kvalitet og kvantitet, og det er vigtigt, at eventuelle fremtidige krav til ledelsessystemer effektivt kan spille sammen med allerede eksisterende værktøjer.

Planens afsnit 3.4. Systematisk kommunalt tilsyn.

Her foreslås en række initiativer til at styrke tilsynet, f.eks. er der ikke i dag fastsat en minimumsfrekvens for kommunernes tilsyn med drikkevandsområdet. Det kan undre, at der slet ikke er nævnt noget om kommunale beredskabsplaner i tilfælde af uheld i vandforsyningen. Mange kommuner har en beredskabsplan men ikke alle. Det bør være et krav.

Planens afsnit 3.5. Mere borgerinddragelse på vandområdet og afsnit 3.6. Udvikling af vandteknologier.

Vi har ingen specifikke kommentarer til disse afsnit.

Planens afsnit 3.7 Offensiv fremtidig regulering

Planens tekst virker nogle steder noget agitatorisk, og det kan derfor give anledning til bekymring. Eksempelvis anføres det s. 26:

Fremover vil der være brug for en offensiv dansk indsats i EU-arbejdet, så der sikres den bedst mulige drikkevandskvalitet.

Formuleringen "bedst mulig" er uheldig, da den konkrete målsætning for vandkvaliteten bliver uklar. Der bør arbejdes for at sikre en god drikkevandskvalitet, der lever op til de kvalitetskrav, der fastsættes for drikkevand. Hvis de opfyldes, er der ingen grund til at pålægge yderligere omkostningskrævende restriktioner for at opnå en endnu bedre kvalitet.

Som et af fire initiativer under indsatsområdet vil By- og Landskabstyrelsen som opfølgning på Handlingsplanen invitere branchen til dialog om mulige danske mærksager i forhold til EU's nye drikkevandsdirektiv. "Branchen" må her forstås som vandbranchen. Der er for snævert kun at føre denne dialog med vandbranchen, da fødevarevirksomhederne og landbruget også har væsentlige interesser og synspunkter, som bør medtages fra dansk side, når drikkevandsdirektivet skal forhandles. Vi skal derfor opfordre til, at repræsentanter for virksomheder og organisationer med store og væsentlige interesser på drikkevandsområdet inddrages i denne dialog, og ser frem til et konstruktivt samarbejde mellem Landbrug & Fødevarer og By- og Landskabsstyrelsen omkring det nye drikkevandsdirektiv.

Kommentar til planens kapitel 4 om eksport af dansk vandteknologi og know how

Landbrug & Fødevarer støtter fuldt ud de bestræbelser der gøres på at skabe vækst i eksporten af grønne danske teknologier, men det er en mulighed, der kan opstå i forbindelse med udvikling af vandteknologiske løsninger, og bør ikke være et mål i sig selv for reguleringen af drikkevandsområdet i Danmark. Vi finder derfor ikke at dette afsnit høre hjemme i en handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten, da det indebærer en risiko for, at en fremtidig regulering mere kommer til at ske med sigte på at fremme en teknologiudvikling, og mindre på at løse relevante udfordringer mht at sikre kvaliteten af drikkevandet. Det kan føre til en skævvridning af byrdefordelingen til gunst for teknologiudvikling men til ugunst for teknologibrugerne, og vil i sidste ende føre til øgede omkostninger for vandbrugerne. Det vil derfor i særlig grad påvirke konkurrenceevnen negativt for virksomheder med et relativt stort vandforbrug, som f.eks. fødevarevirksomhederne.

Landbrug & Fødevarer står naturligvis til rådighed for yderligere oplysninger, ligesom vi gerne bidrager i det fremadrettede arbejde med Handlingsplanen.

Med venlig hilsen

Henrik Bang Jensen

24

By- og Landskabsstyrelsen
Vandområdet

Høringssvar september 2010

8. september 2010
j.nr. 3-31-330/1/HLH

**Embedslægerne Syd-
danmark**

Sundhedsstyrelsens bemærkninger til

Sorsigvej 35
6760 Ribe
Tlf. 7222 7950
Fax 7222 7440
E-post info@sst.dk

Handlingsplan til sikring af drikkevandskvaliteten

Sundhedsstyrelsen finder, at der er tale om en vigtig handlingsplan som kan bidrage til, at der fortsat er godt drikkevand til rådighed i Danmark. Sundhedsstyrelsen finder, at det af hensyn til folkesundheden er af stor vigtighed, at der fortsat er en høj grad af tillid til drikkevandet. Ellers må der forventes et stigende forbrug af læskedrikke og lignende som kan have en række negative sundhedsmæssige konsekvenser.

Dir. tlf. 72227957
E-post syd@sst.dk

Generelle bemærkninger:

- Sundhedsstyrelsen finder det positivt, at det af planen klart fremgår, at der satses på, at urensset grundvand som udgangspunkt fortsat skal være kilde til drikkevandsforsyningen. Dette er efter Sundhedsstyrelsens opfattelse et vigtigt element i strategien om, at drikkevand prioriteres frem for andre drikkevarer. Udbredt brug af avanceret vandbehandling må forventes at kunne afsvække tilliden til drikkevandet.
- Handlingsplanen berører kun i begrænset omfang konsekvenserne af klimaændringer. Sundhedsstyrelsen vurderer, at klimaændringer ikke kun vil have betydning for omfanget af den tilgængelige vandressource, men også for drikkevandssikkerheden, idet en række anlæg i dag er sårbare over for klimaændringer som f.eks. voldsomme skybrud.
- Handlingsplanen forholder sig kun i begrænset omfang, og ret indirekte, til spørgsmålet om mikrobielle forureninger. Der er som bekendt fortsat et stort antal forureningsager hvert år. Langt hovedparten udgør ikke nogen større sundhedsmæssig trussel, men den hyppige offentlige omtale af problemerne kan medvirke til at afsvække tilliden til drikkevandet. Det ville der-

for være hensigtsmæssigt, at planen var mere konkret i forhold til denne problemstilling.

Side 2
8. september 2010
Sundhedsstyrelsen

- Sundhedsstyrelsens rolle i sikring af drikkevandskvaliteten er ikke nærmere omtalt i handlingsplanen ud over samarbejdet omkring systematisk erfaringsopsamling vedrørende drikkevandsforureninger. Sundhedsstyrelsen vurderer, at det fortsat vil være relevant at vi er inddraget i den konkrete sagsbehandling i en række sammenhænge, men at der bør ske en tilpasning af dele af lovgivningen for at opnå den bedste effekt af ressourceanvendelsen i forhold til de overordnede mål, nemlig sikring af drikkevandskvaliteten.

Specifikke bemærkninger:

- **Vedrørende afsnittet "Godkendelsesordning for pesticider forebygger" (side 13):** Ud fra et sundhedsmæssigt synspunkt, og specielt med hensyn til den fortsatte tillid til drikkevandet, bør det være et mål, at det grundvand, der skal anvendes til drikkevand så vidt muligt er pesticidfrit og ikke forurenes med pesticider fremover. Det bør således ikke kun være et mål, at grænseværdien overholdes.
- **Vedrørende afsnittet "Avanceret vandbehandling er en mulighed" (side 15):** Humus omtales som sundhedsskadeligt. Det vil sædvanligvis kun indirekte være sundhedsskadeligt. Arsen er et bedre eksempel på et naturligt forekommende, men klart sundhedsskadeligt stof.

Sundhedsstyrelsen er enig i, at avanceret vandbehandling i visse udvalgte situationer kan være en hensigtsmæssig løsning, specielt når det drejer sig om uønskede stoffer som arsen. Det vil dog være hensigtsmæssigt, at det klart fremgår, at avanceret vandbehandling kan have nogle negative konsekvenser, herunder følgende:

1. Visse former for avanceret vandbehandling, herunder kemikalietilsætning, kan introducere en ny risiko. Der bør derfor altid foregå en konkret afvejning i forhold til den problemstilling, der ønskes løst.
  2. Avanceret vandbehandling kan medføre, at vandet opfattes som kunstigt og dermed have en negativ indflydelse på dets anvendelse som primær kilde til væskeindtagelse.
- **Vedrørende afsnittet "Brug af regnvand er en mulighed" (side 16):** Det bør fremgå, at brug af regnvand, specielt i institutioner mv med et lavt vandforbrug, kan have klare negative effekter på drikkevandskvaliteten. Det lave forbrug kan, hvis systemet ikke er dimensioneret efter det, medføre lavt flow som kan medføre forhøjet drikkevandstemperatur, afsmitning af materialer og mikrobiologisk vækst.

- **Initiativer vedrørende de ca. 50.000 mindre enkeltvandsforsyninger (side 19):** Som det fremgår af handlingsplanen er der i denne del af vandforsyningssektoren væsentlige større problemer med kvaliteten sammenlignet med de almene vandforsyninger. Sundhedsstyrelsens regionale kontorer involveres jævnligt i konkrete sager som klart viser, at der til tider er alvorlige problemer. Af planen side 19 fremgår det, at der planlægges en informationsindsats. De hidtidige erfaringer viser, at den hidtidige informationsindsats har haft begrænset effekt.
- **Vedrørende afsnittet "Påvirkning af drikkevandskvaliteten grundet materialer"(side 20) :** Det bør overvejes, om der skal sættes på at udbrede viden til befolkningen om, hvornår de bør lade vandet løbe et stykke tid, før de anvender det.
- **Vedrørende nye tilbud, som skal fortælle borgerne om deres lokale drikkevand ("Smiley" ordninger med vanddråber, side 23):** Det er vigtigt at sikre, at borgerne ikke får indtryk af, at noget vand er dårligt at drikke selv om det eventuelt ikke har den højeste vurdering. Det kunne have en negativ effekt på de grundlæggende holdninger til forbruget af vand som drikkevand. Det vil derfor være vigtigt at formidle, at vandet under alle omstændigheder vil være sundhedsmæssigt forsvarligt at drikke.

Sundhedsstyrelsen bidrager gerne til det videre arbejde med implementering af handlingsplanen, herunder specielt i form af bidrag til de planlagte udredninger som har sundhedsmæssige aspekter.

Med venlig hilsen

Henrik L. Hansen
Ledende embedslæge, kontorchef